

S J Ä L A V Å R D

F R Å N

K A P L A N S S T U G A N

S J Ä L A V Å R D
F R Å N
K A P L A N S S T U G A N

NÅGRA HUVUDDRAG I PETER LORENZ SELLERGRENS
"BREF I ANDELIGA ÄMNE"

Av

Josef Imberg

© Rune Imberg 2021
Only to be reprinted / copied after permission through
Evangelisk Litteraturmission - Scriptura, Sweden

Här föreliggande uppsats utgöres av en serie föredrag, hållna vid en kurs i Önnestad, Lunds stift, i augusti 1983 för yngre präster och teologie studerande. I citaten från P.L. Selligrens brev har punktering och stavning i många fall moderniserats. I några fall har sådana ord utbytts som idag har en annan betydelse. F.ö. har största möjliga trohet mot den föreliggande texten eftersträvat.

S J Ä L A V Å R D F R Å N K A P L A N S -
S T U G A N

NÅGRA HUVUDDRAG I PETER LORENZ SELLERGRENS "BREF I
ANDELIGA ÄMNEN"

I. FÖRFATTAREN TILL DESSA BREV.

Peter Lorenz Sellergren var född i Jönköping, den 9 april 1768, men härstammade på fädernet från Stenbrohult i Kronobergs län. Fadern, som var född i Stenbrohult, hade tagit namnet Sellergren efter gårdsnamnet Sällhult. Sellergren utmärkte sig såväl i trivialskolan i Jönköping som vid universitetet i Lund genom stor begåvning. Intrycken under en informatorstjänst i Hyby i Skåne kom att betyda mycket för hans poetiska intresse och utvecklingen av hans talekonst. Hans stora gåvor på detta område observerades också i Lund. Det berättas att han utan koncept kunde "hålla en formfulländad predikan över vilket ämne som helst". Men redan i Lund började det dåliga liv, särskilt genom spritmissbruk, som skulle göra Sellergrens liv olyckligt under långa tider och hans prästtjänst till ett till synes olösligt problem både för honom själv och för hans överordnade.

Sedan Sellergren 1794 hade prästvigt^{i Växjö/} av biskop Olof Wallqvist, var han under sju år adjunkt på ett par ställen på landsbygden. Fast det var känt att han under dessa år hade levat illa, blev han 1801 förflyttad till Växjö. De två åren där förvärrade Sellergrens olyckliga tillstånd. Det ytliga umgängeslivet, rationalismen och dryckenskapen förde honom så långt ut på det sluttande planet, att han på nytt måste gömmas någonstans på landet.

Under nästan tio års tid förde Sellergren ett kringflackande liv i stiftet under dryckenskap och sedeslöst leverne. 1812 blev han, märkligt nog, vald till komminister i Hälleberga av Älghults pastorat. Men karusellen fortsatte även där. I de många bruken och herrgårdarna blev han en gärna sedd gäst vid spelborden och i dryckeslagen. Men avgörandet närmade sig.

"I november 1813 anmälde brukspatronen C.H. Barchæus på Orrefors till kyrkoherden i pastoratet, prosten Nils Colliander, att församlingens 'eländige pastor' uppträtt berusad vid en gudstjänst och ett barndop. B. ansåg, att det numera ej funnes 'någon hjälp för denne' olycklige varelsen', som enligt hans mening aldrig mer borde få uppträda på predikstolen. Anmälan översändes till domkapitel och länsstyrelse, som förordnade aktör att vid domstol beivra förseelsen. S. instämde till Uppvidinge häradssting i Lenhovda den 28 jan. 1814 men kunde för sjukdom ej komma tillstådes. Hans ombud, adjunkten Anders Hjelmquist - sedermera en av hans första och hängivnaste lärjungar - berättade under djup rörelse, att hans förman ej längre vore vid sina sinnens bruk. Från brukspatronen framlämnade han en skrivel-

se, vari denne förklarade, att då komministern alltsedan anmälans ingivande visat tecken på fullkomligt vansinne, han ej ville föra någon talan mot honom. Då de avlagda vittnesmålen bekräftade denna uppgift, ansåg sig åklagaren ej kunna framställa något yrkande utan överlämnade målet. Rättens ordförande var den som varmhjärtad filantrop kände lagmannen Joh. Bergencreutz, vilken fann, att de lämnade upplysningarna mera tydde på den anklagades oskuld än brottslighet. I varje fall gävo de vid handen, att S. vore i behov av 'en öm omvårdnad, helst det icke synes otroligt, att hans hälsa torde kunna återställas, åtminstone därhän, att hans förstånd bliver räddat.' Utslaget lydde på målets nedläggande" (Växjö Stifts Herdaminne, IV, s 278).

Vid den ifrågavarande tiden ansågs Sellergren vara en så djupt fallen man, att han inte längre kunde räddas. Att inte bara detta kunde ske, utan att han också blev ett redskap för stora ting, räknades i hans samtid som ett sannskyldigt under.

Sellergrens omvändelse skedde i samband med att han som sjukledig vistades i Växjö. Två ting kom att samverka till hans uppvaknande. Han kom att läsa några ord i biskop G.A. Humbles postilla, vilka träffade honom som en pilspets: "Tid och nåd följas åt." Han kom att inse, att så länge som den gamle syndaren levde här i tiden, fanns det hopp för evigheten. Det andra var Johann Arndts Sanna Kristendom. En afton fann han den boken uppslagen på sitt inackorderingsrum. Om det var värdinnan som lagt den uppslagen på det sättet eller om Guds Ande styrt detta på något annat sätt, vet vi inte. Men det blev Arndts undervisning som gav honom det andliga ljuset i hans mörker. Och därefter utvecklade sig händelserna snabbt. "I början av april var han så återställd, att han långfredagen kunde i domkyrkan hålla en ottesångspredikan, vari han anställde en skarp vidräkning med förra seklets flacka förnuftstro... Den för övrigt starkt gammalpietistiskt färgade predikan, som hade till ämne 'Jesu blod till fördärv över obotfärdiga syndare', väckte hos den småländska samtiden stort uppseende och utkom samma år i tryck... I slutet av juli återvände han fullt frisk till Hälleberga och tog sitt nya inträde i församlingen på tionde söndagen efter trefaldighet. 'Bevekt av Jesu tårar över syndare, grät han', säger en minnestecknare, 'offentligen bekännelsens och ångrens tårar över sin syndiga levnad och förargeliga vandel i det förflutna.' Denna dag firade han under sin återstående levnad eller i nära 30 år såsom sin andliga födelsedag" (Herdaminnet, IV, s 279 f).

Sellergren återföll aldrig i sina gamla synder. Det blev något annat och helt nytt av honom. Redan från återinträdet i tjänsten 1814 axlade han, utan att eftersträva det, det andliga ledarskapet i sydöstra Sverige

efter sådana män som Peter Murbeck och Anders Elfving. "Efter Schartaus död var han den andlige läkaren för nästan hela södra Sverige" (Herdaminnet, IV, s 282). Stora skaror av människor sökte sig till Hälleberga för andlig vägledning. Han kom att kallas "kyrkofadern i kaplansstugan". Vid hans bortgång gavs detta eftermäle i Nordisk Kyrkotidning: "Med honom har flyktat från jorden en stark ande, många trogna själars stöd och tröstarer, en i tron beprövad, i kärleken brinnande, i hoppet levande, i Guds hemlighet djupt blickande, i skrifterna synnerligen bevandrad, i själavård ömsint, på andelig erfarenhet ovanligt rik, mot ondskan oblidkeligt sträng lärare, vars like sent födes" (Herdaminnet, IV, s 285).

Även nu levande präster kan omvitna, att de under sin tjänstgöring i Södra Sverige har funnit tydliga spår av Selligrens verksamhet och andliga inflytande, detta inte minst inom själavården. Så mycket större anledning har vi då, medan det ännu finns tid, att söka dra nytta just av själavården från kaplansstugan. Selligrens brev i själavårdsfrågor började utges redan under hans livstid, men samlingen har sedan kompletterats med ytterligare material som påträffats. Citat sker i fortsättningen efter "Tredje öfversedda och tillökade upplagan", Kalmar 1885.

II. FRÅGOR SOM RÖR VÄGEN TILL TRO.

För att det skall kunna finnas tro och en väg till Gud, måste ju grunden till allt detta finnas hos Gud. "Ty den som vill komma till Gud måste tro att han är till, och att han lönar dem som söka honom" (Hebr. 11:6). Fast Selligren talar mycket om det som är i människorna, gör han dock alltid klart att trons grund är vad Gud själv har gjort. Det blir sällan så tydligt som i ett brev från 1830: "Mamsell får ej heller tro, att hon behöver beveka och mödosamt eller trälaktigt övertala Gud att bönhöra henne och giva henne allt vad hon till själ och kropp behöver. I stället måste hon göra sig försäkrad, att Gud är genom Jesu död så fullt försonad med syndare och så helt beredvillig, innan de ännu låtit beveka sig att bedja honom, att uppväcka, upplysa, omvända, på nytt föda och saliggöra dem, att de aldrig själva kunna vilja det så gärna som han. Så sant, som jag lever, ropar han själv, så vill jag ingen syndares död, utan att han omvänder sig och lever, ja, det är hans allvarliga vilja, att alla människor skola bliva frälsta och komma till sanningens kunskap. Att detta skulle kunna ske, sände han sin egen Son i världen att frälsa syndare, kastade allas våra synder på honom, och näpsten lades på honom, att vi skulle hava frid" (s 426).

När det sedan gäller vägen till tro, blir det för Selligren, som det väl är för själasörjare i alla tider, ett stort arbete att röja upp bland alla hinder för tron. Ett sådant hinder är förlitandet på den yttre kun-

skapen, även kunskapen i Ordet. Sellergren skriver: "Jag medgiver, att också en naturlig människa, genom en redlig kunskap i språken och antikviteterna, genom ett flitigt studerande uti lärda, renläriga och samvetsgranna teologers skrifter, genom jämförande av Skriftens paralleller samt textens och kontextens grundliga mediterande, kan hinna till en stor, fastän död kunskap i den Heliga Skrift; men jag är dock viss, när det blir fråga om tillämpning på honom själv av den utvärtens och i bokstaven kända sanningen, antingen i tro eller levnad, skall han finna ej mindre motsägelser av sitt naturliga förnuft än motsträvighet av sin obrutna vilja" (s 39). Ett annat hinder är förlitandet på känslor och sinnesrörelser. "Det är alldeles nödvändigt att Frun i sin kristendomsövning icke gör alltför stort avseende varken på starka, ljuvliga rörelser, eller andra infall, som kunna komma i sinnet. Framför allt få vi icke bygga vår tro på en sådan osäker grund. Denna måste stå på Guds kraft i Evangeliet, ja, på Gud och Jesus själv i Ordet, om den icke skall vackla och svika i frestelse- och anfäktningstunden. Icke hava vi den levande Tron och äro födde på nytt, för det att vi ofta bliva ljuvligt och starkt rörda av Ordet och andliga föreställningar. Detta händer icke sällan både uppväckta själar, innan de komma till tron på Jesus, och skrymtare, som hava erfårit någon uppväckelse av den förekommande och förberedande nåden, men icke gått in i redlighet utan stannat i ett utvärtens skenväsende; och svärmare, som hava en levande inbillningskraft och lättörda känslor samt med någon eller ingen uppväckelse av nåden tro sig vara sanna kristna och äga ett gudligt liv, för det de lätteligen kunna göra sig livliga föreställningar om andliga ting och förspörja ljuvliga intryck på hjärtat av en sinnlig andakt" (s 241 f).

Ytterligare ett hinder tilldrar sig ganska stor uppmärksamhet i själavårdsbrevens. Det är förlitandet på särskilda uppenbarelser. Det förnekas visserligen inte, "att den allsvåldige Guden, himmelens och jordens Herre, äger fullkomlig frihet och förmåga att även i våra dagar, ja, intill världens ända, på ett sinnligt sätt uppenbara sig för människor och lika så väl nu som fordom göra verkliga underverk, om han i sin för våra ögon obegripliga visdom så för gott finner" (s 167). Men samtidigt görs det klart, att "Herren vår Gud har så allvarligt varnat oss att icke höra någon profet eller, vilket är detsamma, tro någon uppenbarelse, om den ock bleve bekräftad med underverk, så snart den icke till alla delar kommer överens med Guds i Bibeln uppenbarade ord, vilket är så fullkomligt, att det icke behöver någon tillsats" (s 168 f). Det är i den aktuella situationen särskilt en form av uppenbarelser Sellergren varnar för: "Det är en vantro att sätta lit till denna B. G-dotterns uppenbarelse och anse den för gudomlig. Vi veta icke av något annat Guds ord än det som av Herrens

profeter, Herren Jesus själv och hans apostlar är predikat och uppskrivet i Bibeln och de gudliga förklaringar, som därmed äro fullt överensstämmande (Gal. 1:8). Detta ord är ock fullkomligen tillräckligt, emedan det kan undervisa oss till salighet genom tron på Jesus" (s 172).

När det gäller trons uppkomst, betonas ofta "erkänslan av vårt elände" och "Guds heliga vrede över synden". "Den grundliga erkänslan av vårt elände och hjärtats fördärv är icke allenast nödvändig i början av en sann omvändelse, utan bliver det allt framgent under en äkta kristendoms fortgång och tillväxt, ja, intill ändan. Denna är den andliga fattigdomen, som håller själen i en beständig ödmjukhet, och gör, att hon icke ett ögonblick kan må väl längre, än hon i tron och kärleken hänger vid sin rike Frälsare. Ju djupare och sannare denna erkänsla av fördärvet är, desto allvarligare är ock längtandet efter och tillflykten till Jesus. Därför har ock en stadgad kristen klarare blick för sitt syndaelände, en grundligare andens fattigdom och ett innerligare begär efter och hållande vid Jesu rättfärdighet än en begynnare och ett barn i nåden" (s 160). "Det är en stor nåd, att den Helige Ande så livligt låter /Er/ känna Guds heliga vrede över synden. Därigenom söker han bereda hjärtat till den levande tron på Jesus. Denna kan aldrig upptändas utan i en grundligen förkrossad och bedrövd själ. Bjud fördenskull icke till att förkväva eller förjaga denna gudliga bedrövelse genom någon slags förströelse. Det vore att förhindra Guds Andes verk. Bli i stället stilla och tåligt därunder, till dess Gud själv genom det heliga Ordet hugsvalar och vederkvicker det nedslagna sinnet. Ju djupare vi lära att med smärta känna fördärvet i vår själ, ju ivrigare bliver vår längtan efter nåden i Kristo, och ju större även vår avsky för synden och vår vämjelse för allt vad världen anser för stort och härligt" (s 560 f). Men samtidigt görs det klart, att syndakännen och lagens anklagelser inte är något som människan kan eller får driva fram i sitt eget hjärta. "Omvändelsen från mörkret till ljuset med allt vad därtill hör, är icke vårt eget verk, utan kan allenast både börjas och fullbordas av den allsvåldige och kärleksrike Guden. Detta vill han ock ganska säkert göra, om vi endast vilja upplåta våra hjärtan för honom och icke göra motstånd mot honom, då han kallar oss genom sitt heliga Ord. Därför ha vi ock icke annat att iakttaga, än att andäktigt betrakta detta Ord, bedja om nåd och använda den nåd som blir oss given under trogen vaksamhet. Detta få vi fortsätta under hela vårt kristendomslopp, så vill Herren därunder låta sitt nådeverk gå fort i själen, så att han allt mer och mer upplyser, förkrossar, böjer, drager oss till Jesus, förenar oss med honom samt beseglar och förvarar oss i tron på honom intill ändan" (s 152).

Liksom det finns hinder för tron, finns det också förbehåll, innan man

vill tro, och egna, falska föreställningar om vad omvändelse är och hur den bör gå till. Sådana frågor förekommer ofta i Selligrens brev. Om förbehållet före tron skriver han t.ex.: "Frun har länge hindrat tron, /så/ att den ej fått komma till sin rätta kraft i hjärtat, och fortsätter ännu att göra det. När Frun icke vill tro, förr än hon fått erfara kännbar tröst och hennes oro och fruktan försvinner, förr än hon kan vara försäkrad att vara eller bliva förenad med sin Frälsare, förr än ljumheten och trögheten bortvika och Frun tydligt kan förnimma att hennes bättring är allvarlig; så länge Frun hänger fast vid sådana förbehåll, så hindrar hon trons verk i sitt hjärta, emedan hon måste först tro och sedan igenkänna dessa trons verkningar hos sig. Trädet måste först planteras, innan det kan bära frukt" (s 706). Om de egna falska föreställningarna skriver han: Frun har "velat bliva uppväckt, upplyst och omvänd efter sitt eget tycke och sin egen vilja. När Gud icke fogat sig därefter, som Han i sin helighet, vishet och kärlek icke kunnat göra, så har Frun försökt hjälpa sig själv genom eget verkande. När Frun icke fått förnimma en så märkbar sinnesändring, oaktat sina andaktsövningar, som hon gärna önskat, så ger hon däröver tillkänna sitt missnöje och skriver: "Jag beder väl Herren så gott jag kan, om allt vad till min eviga salighet nödigt är; men jag är densamma, som jag alltid varit." Härvid bör noga aktas, att vi måste bedja och icke förtröttas, samt därunder fästa oss vid Guds löften och i stilla tålmod förbida bönhörelsens stund" (s 652 f). "Frun har gripit sig an att med eget arbete göra sig lös ur sin fördärvade belägenhet, då hon utvalt vissa stycken, särdeles det skapade och lagiska uti Guds ord, och därigenom liksom föreskrivit Gud, genom vilken del av Guds Ord Han skulle verka hennes uppväckelse. Härmed har Frun endast hindrat den Helige Andes verkningar i sitt hjärta, såsom ock därigenom, att hon dispute- rat och talat för andra om tron och de andliga ämnen utan nytta, innan hon ännu själv varit befästad i nåden, vilket varit ett missbrukande av Guds namn och ord" (s 654).

Tron beskrives många gånger som den rättfärdiggörande tron. Det heter t.ex., att Kristus "måste bli vår rättfärdighet, d.ä. vår Överstepräst. Hans försoningsoffer har förvärvat oss en rättfärdighet, som för Gud gäller, och hans fullkomliga laglydnad har köpt oss en helighet, som i nya födelsen oss tillägnas och i dagliga helgelsen blir oss tillräknad - den erhålles genom Tron av blott nåd för Jesu skull. Rom. 3:24, vi varda rättfärdiga utan förskyllan etc. Detta utesluter ej vår skyldighet att bruka nådens medel och att fara efter helgelse i hjärta och gärning -men vi få ej sätta den ringaste förtröstan till detta vårt bemödande, utan hela vår tillit bör vila vid Guds fria nåd, som skänkes oss för Jesu skull" (s 68).

Vid dessa utläggningar har nya födelsen redan blivit omnämnd. Dessa tankar utföres närmare så: "När hjärtat ej motstår utan lydigt följer de ganska märkbara rörelser som /den Helige Ande/ genom det heliga Ordet åstadkommer och vilka kallas uppväckelse (eller Guds invärtets märkbara kallelsets röst), sorg över synden och ett allvarligt begär efter frälsning allenast genom Jesus, så födes människan på nytt och genom denna stora nådeverkning blir hon, såsom Skriften säger, en ny skapelse i Kristus. Den Helige Andes upplysning begynner redan vid syndarens uppväckelse ur syndadöden, om denna uppväckelse icke genom motvilligt förakt eller förseelse förkväves. Hos den lydiga själen, som vid uppväckelsen rätt begynner nyttja nådens medel, bön, vaksamhet, och det heliga Ordet, fortgår och förökas Guds Andes upplysning under hela den första omvändelsen. Ja, hon följer under beständig tillväxt alla nådens verkningar under den trognes dagliga bättring och helgelse, i vilken han har undfått och dagligen undfår genom föreningen med Kristus, kraft att verka med den Helige Ande... Uti nya födelsen uppgår ett alldeles nytt andligt ljus i själen, emedan denna stora förändring, som då verkas, ej blott rör och angår viljan, utan även förståndet, och hjärtat blir då en boning för Jesus" (s 36 f).

Utläggningarna om omvändelsen, tron, nya födelsen och rättfärdiggörelsen kan ibland ske, som om det vore fråga om ett stycke troslära. Annorlunda blir det, när frågorna gäller tecknen på den nya födelsen, huruvida den verkligen har skett. Om nya födelsens uppkomst heter det t.ex.: "Fastän ... de verkningar, som föregå nya födelsen, fordra längre eller kortare tid, så sker dock ej nya födelsens handling efter hand, utan på en gång. Liksom nya födelsen genom vatten och ande uti den heliga döpselsen sker på en gång, så sker den ock sedermera genom Evangelii ord med de utur döpselsenåden fallna, då de vilja låta sig av Guds Helige Ande åter försättas i nådens stånd.. I samma ögonblick som den botfärdiga själen kommer med hela hjärtats begär till Gud och önskar att frälsas utan förbehåll ifrån alla sina synder blott av nåd för Jesu förtjänsts skull; så går nya födelsens verk för sig uti människan och rättfärdiggörelsens verk inför Guds tron. Nu är människan kommen i nådens stånd, är ett Guds barn, fast hon ej är så fullkomlig, att hon icke dagligen måste beflita sig om att avkläda den gamla och ikläda sig den nya människan. Nu har hon fått det andliga livet och nu måste även hennes tro visa sig genom de nya livskrafterna" (s 60 f). På ett annat ställe heter det om tecknen på ny födelse: "Det är icke något säkert tecken på ny födelse och levande tro, att man med lätthet kan lära, varna, förmana och trösta andra; utan det bevisar förnämligast sann kristendom, att man ständigt korsfäster köttet med dess lustar och begärelser, dagligen dödar det gamla, onda, egen-

villiga sinnet, mer och mer avlägger den alltid vidlådande synden, som gör oss tröga, och löper med tålamod i den kamp oss förelagd är, samt därunder stadigt ser uppå Jesus i tron, för att vinna kraft till en helig vandel i Hans efterföljelse" (s 613).

Just på den här punkten vidgar sig korrespondensen i Brevnen till många och ofta vidlyftiga utläggningar. Det gäller "tecknen" på omvändelse, på nyttfödelse och sann tro. Många brevskrivare har tydligen frågat Selligren, om de vågade räkna sig som omvända, pånyttfödda o.s.v. Vad de själva skrivit, vet vi ju i allmänhet inte, eftersom endast Selligrens svar meddelas, utom i de fall, då han själv citerar ur de frågandes brev. Fle- ra brevskrivare är bekymrade för att de inte har tillräcklig syndasorg. Ett svar på en sådan fråga lyder: Ge dig till freds "och vänta i stilla hopp och tålamod ifrån den ena morgonväkten till den andra, under ett flitigt bruk av nådemedlen, till dess Herrens hjälpestund inträffar. Vi få icke heller döma om syndaångern efter vårt tycke, emedan sorgen över synden icke skall vara en sorg efter vårt sinne utan efter Guds sinne... Vi böra fördenskull ingalunda föreskriva Gud, huru stor och allvarlig ånger han skall verka hos oss, innan vi vilja komma till Jesus och motta- ga nåd och förlåtelse av Honom. Utan när sorgen är så stor och har varat så länge, att vi aldrig mera med uppsåt vilja synda och Frälsaren kallar oss/Matt. 11:28-30/, så måste vi utan uppskov gärna komma till honom, hur eländiga vi än må vara. Vad tron angår, så säger den erfarne Joh. Arndt: "Så stor som du gärna vill din tro inför Gud skall vara, så stor är hon inför Honom, ty Han ser till hjärtat"(s 645).

En frågare, som undrat om han är på omvändelsens väg, får det svaret: "Min herre är på omvändelsens väg, ty han ser och erkänner, att han är en förtappad och fördömd människa och sörjer däröver. Detta gör icke de säkra, utan tro att det har ingen fara. De sova, och den sovande ser och hör ingenting. - Min vän är på omvändelsens väg, ty han förnimmer, att han har ingen sann tro och ville gärna hava den, men är rädd att bedraga sig själv med en falsk tro. Detta äger alldeles icke rum hos säkra, men finnes alltid hos väckta själar. De säkra tänka alltid, att de hava en god tro, fastän de både älska och öva synden med nöje, men de väckta ville gärna slippa synden, om de kunde, men få icke rätt kraft därtill, förrän de av allt hjärta vända sig till Jesus och tro, att han har fullt förlöstat dem med sin pina och död ifrån alla synder, ifrån döden och djävulens våld. Alltså felas för min vän ingenting annat, än att han tror detta enfaldigt som ett barn av allt hjärta, eftersom Gud säger så i sitt heliga Ord, som aldrig kan ljuga" (s 393).

Ofta förekommer det, att de rådfrågande varnas för att ta till sig

falsk tröst. En brevskrivare har hänvisat till tanken, att "Gud ser vår svaghet" och får följande svar: Det är i och för sig riktigt, att Gud vet, "att vi alla, alla äro syndare. Men han vet även, att skillnaden emellan oomvända människor, eller uppsåtliga syndare, och pånyttfödda Guds barn, som synda av svaghet, är vida större än skillnaden emellan ljus och mörker, himmel och jord. De förra synda med lust och nöje, vett och vilja; de senare fela av förhastande, ovetenhet, emot sin vilja, och då de märka sin brist, sörja de av hjärtat däröver, bekänna det med smärta för Gud och, när så behöves, för människor, samt bedja hjärtligen om förlåtelse. Således kan Mamsell tydligen finna, att alla sådana tröste-grunder, varmed världens barn bedraga sig själva, då de tänka och säga, vi äro alla syndare, väga mindre än intet" (s 617).

Varningen för falsk tröst utdelas också, där den sanna tron på Jesu försoningsdöd blandas samman med tron på de egna gärningarna. Det heter i samma brev som i föregående fall, "Mamsells tro, att Gud för Jesu döds skull förlåter henne alla synder, när hon icke gör sin nästa något ont, varken med tankar eller åthävor och ej utbrister till någon grov synd, är helt visst en ganska farlig och förvillad inbillningstro. Det är just den samma döda mun-tron, som leder hela den blinda och i syndasäkerheten sovande världen rakt in i det eviga fördärvet. Får den Helige Ande öppna Mamsells andliga ögon och upplysa dem med det gudomliga Ordets ljus, så bliver hon snart övertygad att man ej vinner syndernas förlåtelse för det att man tager sig till vara för utbrott i grova synder och beflitar sig om borgerlig sedlighet samt välvilja emot nästan. Detta är i sig självt gott och visst icke att förkasta i sin rätta ordning, men att sättas som en Frälsare bredvid Jesus, därtill duger det alldeles icke...Förr än Mamsell får en sådan genom kärleken verkande tro, tröstar hon sig förgäves med syndernas förlåtelse" (s 615 f).

Om många brevmottagare måste varnas för att ta till sig falsk tröst, antingen det sker genom förlitande på särskilda uppenbarelser eller genom tro på de egna goda gärningarna, är det också många som uppmanas att vara frimodiga och att utan fruktan gå vidare. I ett brev låter det så: "Jag är helt övertygad, att den ljuva försäkran min vän i början av sin svåra sjukdom fick nåden emottaga på sitt barnskap hos Gud, icke var något spel av inbillningskraften utan den Helige Andes verk. Då han beseglar tron i vårt hjärta, lär han oss tillika att säkert skilja sitt dyrbara nådesarbete ifrån naturens efterhärming och satans apspel. Den djupa andens fattigdom, under vilken själen i en dylik benådningsstund tillika och på en gång ser både sitt stora elände och sin frälsning av blott nåd för Jesu skull allena, är oss ett säkert kännemärke att dess ljuvliga

känslor icke härflyta varken från den genom högmod fördärvade naturen eller från den högfärdige själafienden. Uti sådana stunder lär man någorlunda fatta apostelns ord: jag är uti utsäglich glädje under all min bedrövelse" (s 202). Sådana trösteord får dock aldrig den innebörden, att allt skulle vara gott och väl och att det skulle gå att slå sig till ro. Det betonas i stället, att vaksamheten, kampen och striden måste fortsätta: "Krigsman! Kasta ej bort dina vapen. Tröttna icke heller vid striden. Du får icke sova på din post. Det gäller icke mindre än livet. Kriget är icke ännu slut. Du strider ej heller ensam. Din Fältherre är beständigt när dig, vid din sida, ja, i ditt hjärta. Hans ord står fast: Si! Jag är när eder alla dagar intill världens ända. Skulle han då kunna vara borta, när kampen är som hetast, fastän du icke då ser honom. Han säger ju, att han är när dig alla dagar: således även den dagen, då du står i den blodiga kampen mot synden och djävulen och den onda lustan" (s 449).

Orsaken till sådana uppmaningar är den, att livet i tro, rättfärdiggörelse, pånyttfödelse och helgelse måste fortgå oavbrutet under en kristens hela livstid: "Så länge ett pånyttfött Guds barn ännu lever här i den stridande församlingen, kan det aldrig komma till en sådan kristlig fullkomlighet, att ingen ond tanke eller begär skulle uppstiga i hjärtat. Detta är fullt i enlighet med alla trognas erfarenhet och med den Heliga Skrift. Fastän en trogen själ i Rättfärdiggörelsen bekommer av nåd hela Jesu rättfärdighet och alla sina synders förlåtelse, så att han inför Gud bliver fullkomligt rättfärdig och får andeliga livskrafter att föra en helig vandel, så bliver dock hans Helgelse här i livet alltid ofullkomlig och fordrar en beständig övning i bön, vakande och strid emot de andliga fienderna, på det att man alltmer må tillväxa i det goda och avlägga det onda" (s 339). När det förhåller sig så, är det inte felaktigt eller överflödigt att förmana. Det är i stället nödvändigt: "Fastän en människa genom den oförgängliga säden blivit omskapad av Guds Ande, behöver hon dagligen genom Ordet bibehållas och tillväxa till det andliga livet. Guds Ande, ehuru ägande sin boning i hjärtat, verkar där icke omedelbarligen, som fanatici och svärmare inbilla sig, utan medelbarligen genom Ordet och Altarets sakrament... Guds Ord är den nya människans själaspis, utom den skulle hon avtyna och dö" (s 63).

III. FRÅGOR SOM RÖR DEN ENSKILDE KRISTNE.

När en rådsökande frågar med anledning av sin svaghet, görs det enligt 1 Joh. 1:7-8 klart, att det är skillnad mellan att hava synd och att göra synd, "vilket senare giver tillkänna uppsåt och det förra svaghet. Härvid märkes likväl, att oss ej tillåtes ursäkta våra synder med den mänskliga

svagheten, så länge vi ej genomgått den första stora omvändelsen. Sedan detta skett, så söker en trogen aldrig ursäkta sina fel, fast Gud för Jesus skull anser dem för svagheter, dem han av nåd förlåter, eftersom de uppriktigt dagligen ångras. Alla världsmänniskor bruka vanligen dylika undanflykter" (s 55).

Flera brevskrivare har det gemensamt med varandra, att de har drabbats av sjukdom. "Sådana för oss människor mindre behagliga ting /som förf. jämför med 'blix och regn och tordön'/ hava sin stora nytta i Allmaktsriket. Deras motbilder i nåderiket medföra även för Guds vänner oberäkneliga andliga fördelar. Vi äro ännu på resan. Genom mycken bedrövelse måste vi ingå i Guds rike. Vägen är korsets, det invärtes och utvärtes korsets väg. Kristus och alla korsbröderna hava vandrat den. Låt det blixta, regna och storma. Här och där hava vi ett gott härbärke under färden, flera saliga vilopunkter. När vi komma hem, bliver det bättre. Där är ett evigt lugn. Låtom oss då icke tröttna. Vi äro snart vid målet" (s 470). Till en annan sådan rådsökande i samma ärende skriver Selligren om "våra kroppsliga lidanden": "Vi hava dem för syndens skull; de böra därför så av oss mottagas och bäras, att de befördra kännedomen om vårt syndaelände och driva oss till Jesus, själens ende läkare, som både med och utan medel kan bota även kroppen efter sin nådiga vilja i sinom tid. Att världen, som icke tror på Gud, fruktar att betraktandet av Guds Ord skall vara skadligt för en sjuk, som allra bäst behöver det, är vanligt samt en satans list, understödd av köttsligt sinnade läkare, som endast lita på sin konst och icke på Guds välsignelse vid sina ordinationer" (s 119).

Guds Ord anges som det säkraste medlet också vid tvivel: "Herren hjälpe det bedrövade barnet, som så länge kämpat med tvivel om Guds nåd! Ordets fortsatta betraktande jämte oavlätlig bön och tålig väntan efter Guds löftens fullbordan äro här av nöden och bliva säkert krönta med välsignelse, då Herrens stund kommer. Det är vanligt att sådana själar klaga och äro bedrövade över det motstånd de hos sig själva bliva varse emot Guds nåd, som arbetar på deras hjärtan. Men den bedrövelse, de därvid känna, är just ett bevis, att deras motsträvighet icke är av det slaget, som bortdriver den Helige Ande" (s 216 f).

De tvivel, som möter oss i dessa själavårdsbrev, är av mycket olika slag. Ett märkligt sådant är oförmågan eller oviljan att ta till sig tröst av våra psalmer. Om detta svarar Selligren så: "Till Jesus måste sådana själar synnerligen visas, varvid jag för min del i enfaldighet plägar säga dem, att de böra tala till honom så förtroligt som en vän med den andra och liksom sågo de honom framför sig, som det ock heter om Moses: Genom tron höll han sig vid den han icke såg, såsom om han hade sett honom, Hebr. 11:27. Härvid måste man dock akta sig, att de enfaldiga icke

ledas till något svärmeri eller att hålla sig vid syner, känslor och inbillningar, utan blott vid det heliga Ordet. - Då mången vid en sådan uppmuntran svarar mig, att de äro så eländiga och fördärvade, att de icke våga läsa eller sjunga de psalmer, som innefatta trons härliga och kärleksfulla tillit till Jesus, plägar jag likväl råda dem att göra det, på det sättet att när i psalmen något förekommer, som deras samvete säger icke hör dem till, de då inom sig själva ville önska till Gud, att han ville förhjälpa dem och försätta dem uti ett sådant tillstånd, att de med trons frimodighet, åtminstone med ett längtande hopp måtte kunna i sina böner nyttja trons och kärlekens tungomål" (s 81).

Svagheten, i sina många olika former, är som redan antytts ett vanligt ämne. Till en frågande skriver Selligren: "Du klagar över din svaghet: detta har du gemensamt med alla sanna kristna. Aposteln Paulus vill allrahelst berömma sig av sin svaghet, på det att Herrans Kristi nåd måtte bo hos honom (2 Kor. 12:9). Det är just hos själar, som rätt grundeligen känna sin egen vanmakt, ja, sitt eget intet och därjämte med allt allvar söka att vara starka i Herren (Ef. 6:10) som Jesus uppfyller sitt löfte: Min kraft är mäktig i de svaga, 2 Kor. 12:9" (s 53). Med svagheten sammanhänger de invärtes prövningarna. "Gud brukar vanligen så föra sina barn. Då han längre eller kortare tid låtit dem känna och se huru ljuvlig Herren är, så tillstädjer han satan anfälla dem och uppröra alla fördärvets krafter inom dem, så att de mången gång tänka, att de nu äro långt värre och syndigare än de nånsin voro, innan de beslutade att ingå i en sann omvändelse. Då ropa de utur djupet av sitt elände, men Herren synes icke bönhöra dem, då de förut i sitt glada tillstånd voro vana att bedja och få, söka och finna, klappa och dem blev genast upplåtet. Detta är det rätta Trosprovet. Då gäller, att under allt frestelsemörker och de starkaste syndaretelser, så gott man kan, bliva i stillhet och endast hålla sig vid löftesordet och vid den fördolda, men i hjärtat helt visst närvarande Frälsaren; ty han är just kommen att uppenbaras för dem som sitta i mörkret och dödens skugga. På denna det invärtes korssets väg kommer själen in i den rätta självförsakelsen och den sanna andens fattigdom. Tron renas från allt slagg" (s 514 f).

Gränsen mellan invärtes prövningar och anfäktelser torde vara mycket svår att dra. En brevskrivare, som frågat för en annan i detta ärende, får detta svar: "Bed för henne, att Gud ville uppehålla, stärka och bevara henne i prövningen, så att hon med seger går igenom frestelsen. Att Gud låtit henne råka däruti, därmed menar han ganska väl. Förhåller hon sig därunder i enfaldighet efter Guds Ord, så kommer hon därigenom till en stor trons, hoppets, kärlekens och tålmodets förökelse. Hon är just nu inkommen på den rätta korssets, lidandets och försakelsevägen med Kris-

tus, där hennes gamla människa måste dö och korsfästas med honom, på det att den nya i Kristi uppståndelses kraft måtte så mycket härligare uppstå och leva med honom i det himmelska väsendet. När hon lyckligen gått igenom denna andliga öken, så får hon i alla sina livsdagar anledning att tacka Gud för denna sin själs bedrövelse" (s 502 f).

Den verkliga spännvidden i frågorna kommer till synes, om vi här ställer två mot varandra. Det ligger tolv år mellan svaren, men en hel värld mellan frågorna själva. De gäller å ena sidan, om en enskild människa kan anse sig redan vara räddningslöst förlorad, å andra sidan om inte alla människor till sist kommer att frälsas. I den förstnämnda frågan fick Sellergren 1822, genom förmedling av en annan person, en avskrift av ett kort brev, som visade på brevskrivarens yttersta själsnöd. Det var en präst som hade skrivit, att han inte ansåg det vara mödan värt att resa till Sellergren för att rådfråga honom, eftersom han ansåg att hoppet för hans del redan var ute. Hans brev hade slutat så: "Alla mina synder hava omvärt mig såsom skyhöga berg, och min förtvivlan på Guds nåd är så fasligen stor, emedan jag ser att, efter Guds Ord, skola alla uteslutas ifrån Gud, som älska och göra lögnen. - Mitt tillstånd är således det mest beklagansvärda, emedan talet om nåd hörer mig icke till, och Guds vrede har jag längesedan förtjänt" (s 310). I ett långt brev skriver nu Sellergren till den olycklige prästen bl.a. följande: "Det hade varit mig rätt angenämt, om /Du/ velat finna dig vid att hugna mig med ett vänskapsfullt besök. Du behöver visst icke frukta att vara ovärdig därtill, efter uttrycket i ditt kära brev, emedan det är en sanning inför min käre Gud, att jag icke tror, att större eller så stor syndare som jag kan finnas i världen. Dock tröstar det mig, att Jesu förtjänst och Gud Faders barmhärtighet i oändlig måtto överträffar alla mina synder. - Kom då, min innerligt älskade vän, och låtom oss räcka varandra en broderlig hand! Låtom oss, som de största syndare, gråtande och bedjande nederfalla för Jesu fötter, och icke släppa honom förr, än Han välsignar oss! Hans ord skola då säkert på oss uppfyllas: Om edra synder än vore blodröda, skola de dock varda snövita; och om de än vore som en rosenfärg, skola de dock varda som en ull (Jes. 1:18). Ja, kom, min dyrbare vän, och unna mig denna glädje!" (s 310 ff).

Den fullständiga motsatsen till detta ärende avhandlas tolv år senare. Sellergren svarar en brevskrivare så: "Den ganska skadliga läran, att Gud slutligen frälsar alla själar ifrån helvete, så att ingen går förlorad, har icke den allra ringaste grund i den Heliga Skrift, varken i de språk Ni anfört, eller på något annat ställe i Bibeln... Huru kan man nu älska Jesus och hans Ord och likväl vara en lära tillgiven, som gör hans sannfärdiga Ord till lögn? Ty mindre synd är det icke att, tvärt emot den eviga sanningens utsago, antaga för rätt det, som öppet strider däremot. -

Därjämte tjänar ock denna villfarelse till ett förträffligt hyende för den köttsliga säkerheten och gör således Kristi rike den största skada: ja, de som tro och lära den, störta icke allenast sig själva, utan ock andra med sig uti evigt fördärv, om ej en allvarlig bättring kommer emellan... Käre /vän/! Fall till Gud i hjärtlig bön om den Helige Andes ljus och nåd, att se sanningen och enfaldigt följa den. Tro icke att alla tankar, som komma för /dig/ under Ordets betraktande, äro från Gud och gudomlig sanning... Undvik med stor angelägenhet allt förmätet grubbel över sådana ting, som icke tydligt äro framställda i Bibeln. Läs aldrig Guds Ord blott för andliga förnöjelsers skull. Var rädd för alla andliga skrifter, som innehålla villoläror, så skall Gud för Jesu skull hjälpa /dig/ till rätta igen, vilket jag av hjärtat önskar" (s 626 ff).

Men de svåra frågorna kommer gärna tillbaka. Året efter (1835), är det en kvinna som anser, "att hon kanske är så djupt fallen, att ingen räddning mer skulle finnas för henne". Sellergren svarar: "Det är en förskräcklig och emot allt Guds ord stridande tanke, som Mamsell yttrar i sista brevet, att hon kanske är så djupt fallen, att ingen räddning mer skulle finnas för henne. Sådana föreställningar måste man hjärtligen bedja Gud bevara sig för och alldeles icke lämna dem rum, emedan de innefatta den största orättvisa emot Guds kärlek och ära, så mycket mer ogrundade, som här icke finnes någon enda synd i världen, för vilken Herren Jesus icke har lidit och den Han icke fullt har försonat med sin heliga pina och död, och vilken icke Gud har lovat förlåta" (s 647).

Man kan förmoda att det är inflytelser från reformert håll, som har förorsakat tvivel av det nämnda slaget. I ett tidigare brev har Sellergren fått bemöta sådana tankar. Han svarade då: "Gud bevare oss för calvinisternas tröstlösa lära om ett ovillkorligt nådaval. Den äger alls ingen grund i den Hel. Skrift. De språk, med vilka de vilja styrka den, måste, för att tjäna till detta olyckliga ändamål, alldeles förvridas ifrån deras rätta syfte. Om vi frestas till avvikelser i detta ämne, så böra vi ivrigt kämpa med Gud i bönen, att Han täckes leda oss med sitt ljus och sin sanning, och därmedelst betaga oss alla tvivel. Därjämte böra vi icke fördjupa oss uti förnuftsgrubbel över de ställen, som förefalla oss mörka, utan i stället hålla oss vid de Skriftens rum, som i detta fall äro ljusa och tydliga" (s 293).

Bönen avhandlas givetvis i många brev och i olika sammanhang. Redan i det första brevet i samlingen har Sellergren följande råd att ge: "När satan märker, att en själ med allvar begynner tänka på sin sanna omvändelse, fruktar han en förminskning i sitt rike och sätter därför alla sina krafter i rörelse att förekomma detta... Emellertid finnes mot allt

detta onda blott ett enda medel; men detta är beprövat och säkert: det är Bönen själv. Föreställ dig Gud såsom närmare dig än ditt eget kroppsliga hjärta! Bed honom för Jesu skull om nåd att bedja och tröttna icke eller sluta förr, än du fått höja åtminstone en enda hjärtlig suck till honom! Förnya denna övning rätt ofta! Men bed för all ting efter hans vilja, det är, om sådana ting, som du vet visst han vill giva dig... Grundar du denna bön på Jesu döds- och försoningskraft allena, så skall du genom Guds nåd få finna, att du allt mer och mer bliver i stånd att utan så mångfaldig förströelse göra ditt samtal och din bön till Gud" (s 5f).

Många rådsökande talar om sina särskilda frestelser. Det visas då, att "Guds visa och nådiga skickelse" kan vara "att hålla sina barn i ödmjukhet och bevara dem för andligt högmod" (s 249). Men en annan sida av saken blir också belyst. I samband med att "nådebesöken" avhandlas, visas det också, att frestelser snart är att vänta: "När Gud nalkas vårt hjärta med särdeles söta och ljuvliga nådebesök, följ naturligtvis därpå svårare frestelser. Detta visar, att den utmärkt kännbara fröjden i Gud bliver oss given, icke blott därför, att vi därutinnan skola förlusta själ och kropp, vilket Herren väl även unnar oss, men förnämligast att vi därutav skola hämta nya krafter till nya strider, så att vi med förökad tro, hopp och tålmod må genomgå och uthärda i redlig försakelse av oss själva, allt vad Gud därefter behagar skicka eller tillstädja och tillåta övergå oss" (s 482 f).

I samband med att frågan om Guds lag avhandlas görs det klart, att det är "en himmelsvid skillnad mellan flit i goda gärningar, vilka alltid måste stämma överens med lagens föreskrift, och förlitande på goda gärningar efter lagen". Selligren skriver: "Det förra är så nödvändigt för en sann kristen, att han dessförutan alldeles icke är någon kristen, och med det senare giver man till känna, att man icke har någon sann och levande tro och att man varken känner sig själv eller Jesus" (s 503).

Härmed sammanhänger ett ämne, som ofta återkommer i all själavård: kan man själv veta, om man står i nåden? I ett brev skriver Selligren så: "Det är en alldeles oriktig och grundfalsk mening, att man ej själv kan veta, om man gjort en redlig bättring och står i Nya födelsens stånd. En sådan inbillning strider ock rakt emot Guds Ord, som tydligt säger: att alla de som drivas av Guds Ande, de äro Guds barn (Rom. 8:14). Skulle nu Guds Ande kunna driva en människa att invärtes och utvärtes hålla sig efter Guds ord, och den människan skulle själv icke veta därav? Detta är rent omöjligt, då jag undantager anfäktningsstillståndet" (s 488).

IV. FRÅGOR SOM RÖR DEN KRISTNA GEMENSKAPEN.

Sådana frågor förekommer ofta i breven. Det blir då klart, att gemenskapen mellan människor ofta sätts på svåra prov. En grundlig utläggning av gemenskapens såväl svårigheter som kallelse och gåva finns i ett brev från 1834: "Den käre himmelske Fadern skickar det understundom så väl i sin faderliga försyn, att några av hans kära barn här på jorden komma att bo tillsamman under ett tak och stå till varandra i närmare förhållanden som makar, föräldrar och barn, husbondefolk och tjänstehjon m.m. Härmed är helt säkert Guds goda ändamål, att de så mycket lättare skulle befrämja varandras inbördes andliga, eviga och timliga välfärd och glädje. Men djävulen vill icke detta och går därför omkring som ett rytande lejon och söker att slita det ena hjärtat ifrån det andra. Han känner mycket väl det ogräs han utsått i deras hjärtan och betjänar sig icke sällan av skiljaktigheter i temperamenten, vilka väl äro helgade genom nåden hos Guds barn, men förråda dock i frestelsestunderna mången gång sina naturliga oarter. Den ene är het, den andre kall, den ene snabb, den andre långsam, den ene frispråkig, den andre tystlåten, den ene frisinnad, den andre ömtålig o.s.v. Vilket spelrum har icke fienden här för sina frestelser? - Har icke tron på Jesus hos dessa blivit levande och verksam genom brödrakärleken, så att var och en blivit lika öm om sina bröders själar som om sin egen och man således gärna vill hjälpa /till/ att draga varandras börda, så måste man otvivelaktigt bliva varandra till anstöt och fall" (s 624 f).

En fråga, som väl inte bekymrar så många idag men ofta förekom under väckelsetiderna, rör förhållandet till opånyttfödda präster. Sellergrens svar vid olika tillfällen är nyanserade. Å ena sidan skriver han: "Vi göra säkrast, då vi söka draga den högsta möjliga nytta för våra själar även av opånyttfödda lärares ämbetsförvaltning och av en i vissa mindre betydliga delar förfallen kyrkas allmänna gudstjänst, då icke något bättre möjligen finnes att tillgå. Dock är härvid ytterst nödvändigt att flitigt rannsaka i den Heliga Skrift och under bön till Gud och trohet emot hans tillbudna nåd efterkomma Frälsarens och hans apostlars varningar" (s 289). Å andra sidan förklarar han ingående, varför enskilda kristna kan besöka andra i andra församlingar och han själv som präst kan bege sig in i andra församlingar. Han säger: "Jag ser icke någon orsak, varför man icke kan få göra ett besök, såväl hos sjuka som friska i en främmande socken. Man får ju fara dit och köpa oxar, hästar m.m., eller att äta, o.s.v. Varför skulle man icke likasåväl få tala något på ett sådant ställe om den sanna kristendomen? Det torde dock vara gott att icke tillåta många människor att samlas vid ett dylikt tillfälle, för att icke

utan nödvändighet väcka uppseende" (s 286 f). Om sin eventuella verksamhet bland icke-församlingsbor skriver han: "Jag kan icke begripa, att mänsklig ordning på minsta sätt därigenom störes, att en eller flera personer ifrån en annan socken tala med mig, det vare sig antingen i andliga eller lekamliga ärenden, då jag icke säger dem något annat än sanningen, och icke tillåter mig något obehörigt utlåtande över deras ordentliga lärare, samt i övrigt kärleksfullt råder dem att visa honom tillbörlig vördnad och beder för hans dyra ämbetes skull, och att icke i något mål söndra sig ifrån sin egen församling med kyrko- och nattvardsgång samt övriga ämbetskallelser och förrättningar. Jag har ju den oinskränktaste frihet att tala med vem jag vill och varom jag vill, då mitt tal kommer överens med Guds Ord och de borgerliga lagarna. Så länge jag icke är lagligen dömd denna frihet förlustig, måtte jag obestriddligen få begagna den" (s 122 f).

I ett liknande sammanhang förklarar Selligren, hur en troende präst har att bete sig, som har en världsmänniska och andlig motståndare som sin förman i tjänsten: "Hava vi med sådana förmän att skaffa, som göra sig ett nöje av att gäckas med den sanna kristendomen och den som redligen vandrar däruti, så böra vi: a) giva dem vördnad för det ämbetes skull, som de bekläda, b) lyda dem som förmän i allt som icke strider emot Guds Ord och samvetet, c) i allmänhet bemöta dem med kärlek, tålmod, ödmjukhet och saktmod, d) vakta oss att vi icke deltaga i deras synder, e) framför allt icke dölja för dem, att vi enfaldigt och efter Guds Ord vilja i all vår livstid vara Kristi tjänare, f) troget bedja Gud om andlig visdom att tala och tåga i rättan tid" (s 292). I ett av sina tidigare brev skildrar Selligren det bemötande "en redlig lärare" har att vänta sig: "Så länge en präst endast är sträng i sin predikstol men sedan ställer sig lika med världen, låter bli att oroa henne med enskilda varningar och förmaningar i den söta syndasömmen, förstår och vill vara sällskapslik, så länge är det ej svårt att vinna allmänt beröm; men vill han att Guds Ord skall efterlevas även utom kyrkan, säger han människor utan anseende till personen mitt i ansiktet vilken andas barn de äro, vill han allvarligt även utom predikstolen rätta och beivra alla ogudaktigheter, så kalla de fogliga och utvärtes anständiga honom en svärmare som går för långt (fastän jag aldrig hört någon gå så långt i nit emot det onda som Bibeln), de uppenbart gudlösa utropa honom för ett skenhelgon, de lättsinniga härma och begabba honom, och alla satans barn hata honom. Nu ser du vad jag tänker om att vara rosad av var man" (s 6 f).

Ett prov på den mänskliga gemenskapen hade både präst och åhörare att avlägga vid husförhören. I ett brev till Selligren hade det klagats över "avgudamåltider" vid husförhören. Härpå svarar Selligren: "Det måste in

i själen bedröva varje redlig Guds tjänare att se, att alla tillfällen, som borde begagnas till själens välfärd, bliva i stället använda till kroppens vällust. Jag känner denna smärta med desto större rörelse, ju mer jag själv fordom varit fångslad av det förbannade begäret till fylleri och dryckenskap. Men utvägar att förekomma denna själ och kropp fördärvande lusta känner jag inga andra än predikan om Bättring till syndernas förlåtelse. Om kronobetjäningen gjorde sin skyldighet, skulle väl många utbrott av denna fördärvliga last förekommas, men den världsliga armen kan ingenting uträtta till sann omvändelse. Det är väl omkring tre år sedan vi från Landshövdingeämbetet i Växjö erhöilo en allvarlig uppmuntran att såsom Lärare tillhålla våra åhörare att undvika allt oanständigt överflöd och oskicklig levnad vid läsemöten. Det kunde icke skada, att före husförhörens början ånyo uppläsa den, som jag ibland har gjort, samt även från predikstolen vid det tillfället varna för de laster, som vid dylika folksamlingar äro vanliga" (s 97).

Ett ofta återkommande ämne i tidigare själavårds litteratur gällde återställande av stulen egendom. De allmänna principerna för behandling av sådana ärenden i själavården kommer tydligt fram i ett svar som detta: "Är den förolämpade /=~~för~~orättade/ okunnig både om tjuvnaden och brottslingens person och tillika en opånyttfödd människa, så håller jag före, att det gör tillfyllest om det stulna, icke genom brottslingen, utan igenom någon annan god, tystlåten kristen återställes, vilken då muntligen eller skriftligen avbeder brottet och söker utverka förlåtelse... Obekanta synders uppenbarande tjänar icke till andras uppbyggelse, utan snarare att utbreda förarglig stank etc... Så lär dig försiktigheten, att du låter ställa det till dem, ovetande från vem det kommer, igenom en trogen Lärare eller vän. En sådan Lärare eller vän är då även förbunden, icke allenast för Guds och sitt samvetes, utan ock för sin nästas skull, att tiga... .. utan även om nödigt är, blidka dem, åt vilka ersättningen göres, om hos dem uppstiga vrede eller hämndlystnad, såsom ock att undervisa dem om den gudomliga rättfärdighetens, mänskliga samvetets, Guds Ords och den sanna bättringens art och beskaffenhet, samt om nödvändigheten av orätt fången egendoms återställande" (s 109 f). Men även där de bästa principer gäller, finns det människor som söker kryphål. Det framgår av ett senare brev i samma ämne. Selligren svarar då så: "Den mannen, som åtnjutit och vill återbära 1/20-del av den omtalade stölden samt har anmält detta genom en annan person, är förvisso icke rätt andligen vaken och har således ännu mindre kunnat få någon grundlig insikt i syndaeländets art och beskaffenhet, då han kan tänka, att han inför Gud skall göra sig fri från all delaktighet i den betydliga stölden, om vilken han varit medveten, genom blotta återställandet av 1/20-del av dess värde. Han synes av ett sådant

återställande göra ett tvunget och dött lagverk, varigenom han endast vill tysta sitt ropande samvete, utan att vidare fråga efter en sann omvändelse, som förvisso fordrar att han, så långt som honom möjligt är, på allt sätt söker bidraga, antingen att stölden blir upptäckt eller åtminstone fullt gottgjord av huvudmännen, vilket i ett sådant fall kunde ske med de brottsligas förtigande. Vill han nu icke låta övertala sig, eller beveka sig till personlig inställelse hos Läraren till ett angeläget rådgörande om denna sak, så håller jag före, att Läraren icke bör vidare befatta sig med denne man eller den av honom erbjudna ersättningen utan att han låter uttryckligen tillsäga honom, att hans förmenta bättring ingalunda är sann och uppriktig, så länge han kan hålla med de brottsliga och varken vill befordra dem, så mycket möjligt är, till vederbörligt straff, eller till omvändelse, samt icke heller försöker förhjälpa sin lidande nästa till hennes kränkta rätt" (s 585 f).

Ett liknande förfaringssätt som vid stöld bör tillämpas vid förtal. Om den förtalade inte har kännedom om förtalet, finns det ingen anledning att upplysa honom därom. Om ett sådant fall skriver Selligren: "Om du förolämpat någon, som vore svag, så måste du blott bekänna för honom vad han själv redan vet vara talat eller handlat av dig emot honom; men det övriga eller vad som den förolämpade ovetande förelupit i ditt hjärta emot honom, måste du endast hos Gud bikta och avbedja. Har du åter att göra med alldeles onda människor, så måste du vara ännu varsammare och försiktigare, emedan de torde missbruka din bekännelse dels till din skada, dels till förökande av sina egna synder, dels till andras förargelse. ... Din bekännelse måste flyta av kärleken och syfta så väl på den förolämpade nästans, som din egen och andras välfärd. Men skulle du genom en otidig och oinskränkt bekännelse giva din nästa anledning till flera synder, så skulle du därutinnan bliva hans medbrottsling och i stället för den åsyftade nyttan förorsaka dig, honom, ja, tilläventyrs också andra, skada" (s 111 f).

Det finns ett ganska märkligt drag i Selligrens brev, som man skulle kunna kalla mildhet i strängheten. I så måtto är han en evangelisk präst och andlig rådgivare i dess prydno. Å ena sidan vill han alltid och under alla omständigheter stå fast vid allt Guds ord och undervisa och ge råd i enlighet med Ordet och bekännelsen. Han säger härom: "Vår käre Herre Jesus har sagt, att icke ett jota av Lagen (detta förstår jag om allt Guds Ord) skall förgås (Matt. 5:18). Låt oss icke med uppsåt förlora en enda enkel sanning eller utsago av detta heliga Ord, om det än skulle synas motsäga vår egen allra visaste erfarenhet. Ju enfaldigare vi följa detta ord, ju klarare få vi skåda Guds den Helige Andes härligare ljus. Föra vi

åter med oss någon enda favoritmening eller fördom till den Heliga Skrifts läsning, så stå vi oss själva i ljuset /= så skymmer vi ljuset för oss själva/ och råka ganska lätt i en eller annan mer eller mindre skadlig villfarelse. Låtom oss döma milt om dem som i bibelfrågan tänka annorlunda än vi, när vi se, att de i trones kraft vandra på helgelsens väg; men låtom oss icke anse deras misstag för likgiltiga, vanvårda vårt eget ljus som är i oss och låta det bliva till mörker!" (s 138 f). "En Kristi tjänare är rädd om det allraminste ord i den heliga Bibeln och kan icke för någon orsaks skull eftergiva det ringaste därav. Detta noggranna bevarande av allt Guds Ord är i vår tid så mycket nödvändigare, som det tyckes höra till tidevarvets tecken att alltför mycket lämpa sig efter alla både större och mindre villosatser, som tid efter annan inritat sig uti och söndrat den kristna kyrkan i åtskilliga partier" (s 192). Men detta fasthållande vid Guds Ord är inte detsamma som partiväsen, utan det är precis motsatsen. Sällergren förklarar detta så: "Det är beklagligt, fastän icke ovanligt, att välmenta själar skada, eller åtminstone försöka att skada Kristi sak (det de visst icke ville) med sin enfaldighet, då de icke erkänna någon annan kristendom för god och sann, än den, som är stöpt i en sådan form, som de blivit vana att se hos sina älsklingslärare. Men fortsätta vi vårt dyra arbete i tro, hopp och tålamod, utströ vi den goda säden med flit och trohet, beledsaga vi det ädla utsädet med hjärtlig bön och vattna det med våra tårar, så kan och vill vår allvise, kärleksrike och allsvåldige Överherde även av en dylik försökelse låta något gott uppkomma, både för oss själva och för sin kära församling. Det är saligt att veta och tro, att Herren Jesus... vistas och är i sin kyrka mitt ibland alla dess mindre avdelningar och bär, skyddar /och/ leder alla dess rättsinniga lärare med sin egen hand. På honom beror det således, att antingen tillbakadriva frestelserna eller ock leda dem till en sådan utgång, att de icke skada utan fastmera gagna den sanna Kyrkan, hans älskliga brud" (s 584 f). Men trots en sådan principiell inställning måste i många fall omdömen göras och domar fällas: "Sådana tillfällen kunna inträffa, då man både som lärare och enskild kristen måste döma världen icke blott med sin gudliga vandel, utan ock med tydliga ord, icke blott på lärorummet, utan ock i enskilda umgängelsen. - Ef. 5:20. Ve dem som kalla det onda gott och det goda ont etc. Denna dom måste ske i kärlek, utan bittert nit, med allvarlig ömhet om Guds ära och själens salighet, skonamt, dock med heligt allvar. Härtill fordras mycken andlig visdom och mogenhet i Kristi åldersmått. Jag vågar knappt tala om denna höga, viktiga, grannlaga men nödvändiga kristendomens skyldighet, då jag tänker på min egen oduglighet, så i detta som mycket annat hörande till den äkta kristendomen. Dock far jag fast därefter, att jag det ock fatta må, ehuru i

mycken svaghet" (s 184 f).

Som exempel på Sellergrens omdöme och domar kan man ta fram två eller tre ting. Om de olika åsikterna i fråga om tusenårsriket vill han inte uttala någon bestämd mening. Han säger: "Med helig vördnad vill jag därför lämna åt den allena vise Gudens nådiga välbehag och härliga råd, huru härmed egentligen förhåller sig, och framför allt beflita mig att komma till och bliva uti en levande tro på Herren Jesus intill änden, då jag är försäkrad, att jag av nåd för Frälsarens skull får det eviga livet, fastän jag ej kunnat komma till insikt i denna hemlighetsfulla sak. Hittills har jag dock helst enfaldigt hållit mig till deras mening, som ansett de tusende åren redan vara förflutna. Därmed fördömer eller förkastar jag likväl icke varken Spener, Bengel, Schartau eller andra Lärare, som ännu vänta att dessa tusende åren framgent skola inträffa" (s 702 f). Ett annat exempel gäller de herrnhutiska lärorna och Brödräfsamlingen, särskilt Sions Sångers, ett ämne som vi lämpligen kan återkomma till i samband med frågan om Sellergren och den andliga litteraturen. Ett tredje exempel gäller omdömena om Henric Schartau. Sellergren uttalar sig i allmänhet med stor respekt och vördnad om Schartau och rekommenderar hans skrifter. I sådana fall, då kritik mot Schartau har framkommit i de mottagna breven, försvarar han Schartau eller säger, antingen att de frågande har missförstått Schartaus mening eller att han inte har möjlighet att kontrollera de ifrågavarande ställena. Men han är inte undfallande i fråga om Schartau. När det är nödvändigt, kan han kritisera även honom. I samma brev, där han på flera punkter har försvarat Schartau, skriver han t.ex.: "Omdömet om Murbeck och några jämte honom är, efter min mening, ett misstag, framkastat utan noggrann prövning eller kanske granskning. Tilläventyrs kände han icke tillräckligt de bästa av Murbecks skrifter" (s 621). En annan gång opponerar han sig mot Schartaus kritik av Johann Arndt (av den innebörden, att Arndt skulle luta åt Arnolds lära om en gnista kärlek i det fördärvade människohjärtat). Sellergren skriver: "För min del får jag tillstå, att jag ej, efter min ringa insikt, ännu kunnat märka något dylikt. Jag har sett och nyttjat hans stora Tyska Postilla, hans predikningar över Psaltaren, Passionen, Katekesen, hans Paradis Lustgård och Sanna Kristendom, de båda sistnämnda brukar jag ännu till enskild andakt, men icke blivit varse därutinnan någon annan, än den rena bibliska läran om Guds belätes förlorande m.m. genom fallet och dess återupprättande m.m. genom Kristus i nya födelsen. Härmed vill jag dock icke bestrida vad Prosten Schartau säger om denna saken, emedan jag är van att icke mindre värda hans sanna gudsfruktan än högakta hans grundliga lärdom och skarpsinnighet, utan säger allenast huru jag funnit det" (s 496).

Huvudtankarna hos Selligren om partisinne och falskt dömande kommer i ett brev fram på följande sätt: "Det är rätt bedrövligt, att fridens och kärlekens ande tycks hava vikit ifrån en del kristna och lämnat rum för kärlekslöshet, partier och fördömselusta. För att tillfredsställa sin egenvilja och inbillade klokhets i andliga ting faller man oandliga och egenmyndiga domar både om böcker och personer. Ja, man har gått så långt, att man beskyllt de små biblarna, som utgivas av Bibelsällskapet, för sådana felaktiga ord och lärdomar, som alldeles icke finnas uti dem - vilken glädje skall det icke vara för djävulen, att han just igenom dem, som man länge hållit för gamla kristna, kan åstadkomma oreda i Guds kyrka, särdeles hos späda och nyss uppväckta själar! Huru skall det icke förgnå honom, om han, särdeles igenom dem, som äro väl ansedda för sin gudsfuktan, kan hindra den heliga Bibelns och andra goda böckers utspriande. Jag skriver detta med innerligt missnöje. Det är en brist, som egentligen tillhör vår ort. Jag kan väl icke särdeles därför skylla H. socken; men jag har dock icke blivit fri från allt deltagande i denna på visst sätt onyttiga strid, emedan jag icke kunnat undvika att försvara vad jag funnit vara rätt" (s 181 f).

En av de allra svåraste frågorna, som berör gemenskapen mellan människor, gäller separatismen. Selligren levde själv i en tid, så dessa frågor var aktuella. Han blev tvingad att i sin korrespondens med rådfrågande människor reda ut begreppen. Han opponerar sig t.ex. mot att de väckta kallas sekteriska: "Man giver säkert tillkänna ett oriktigt begrepp om orden sekt och sekterisk, då man tillägger detta namn åt välmenta kristna, som sammankomma hos varandra, att helgdagseftermiddagarna läsa och betrakta Guds heliga Ord, när man därvid endast tillser, att allting ordentligt och skickligt tillgår (1 Kor. 14:10) och endast goda, grundliga och renlärliga böcker nyttjas. - Dock önskar jag högeligen, att dylika sammankomster icke bliva alltför talrika, så att alltför många personer samlas på ett ställe, samt att de icke räckta alltför långt in på kvällarna; emedan det lätteligen kan hända, att skadliga missbruk kunna i sådant fall insmyga sig" (s 92). Men samtidigt varnar Selligren också för den vanliga oseden att förakta ämbetet och den offentliga gudstjänsten. Det är separatism, säger han: "När jag numera eftersinnar vad du skriver, om folkets håg att hellre bliva hemma, än komma till kyrkan, då icke den prästen predikar, som de helst höra, så tvekar jag icke att kalla det separatistiskt. Det är visserligen rätt, att de söka få höra Guds Ord, där det i största renhet och nit förkunnas, men innebär för visso ett förakt för Andens ämbete, om de uraktlåta den offentliga gudstjänstens bevisande för en mindre omtyckt, ja - till och med en felaktig Lärares skull. - Vi böra därför visserligen, fast med stor vishet, ivra mot ett dylikt för-

hållande" (s 91 f). Den offentliga gudstjänsten måste nämligen, så långt det är möjligt, värderas och försvaras: Den "avlöper visst icke utan nytta för vår själ, fastän den skulle förrättas av en opånyttfödd lärare, så framt vi endast komma dit under hjärtlig bön till Gud och med ett efter Guds ord och nåd längtande hjärta. Där flyter ett bibliskt språk fram över prästens läppar, som just tillhörde oss, där sjunges en psalm, som hugsvalar oss i vår belägenhet. Där läses en bön, i vilken vi äro skyldiga att deltaga, där föres ett barn fram till det heliga Dopet. - Hela den heliga Treenigheten är därvid på ett synnerligt och rätt högtidligt sätt närvarande. - Den heliga Nattvarden utdelas: var kunna vi tjänligare, på ett andligt sätt åtnjuta den, än då vi äro närvarande vid den offentliga kommunionen. Dessutom anmärker du ganska väl, att Guds Ande uttryckligen förbjuder i Hebr. 10:25 att söndra sig ifrån församlingen. Vi måste därför bjuda till att motarbeta med Guds hjälp denna falska riktning, också hos de välmenta ibland dem som höra oss" (s 83 f).

Sellergren försöker tala allsidigt i dessa frågor. Därför rekommenderar han måttfulla omdömen: "Jag kan icke annat än med innerlig tillfredsställelse glädja mig åt den försiktighet, med vilken du dömer om olyckliga Lärare, som tillåta sig friheter, stridande mot den heliga Lära, de förkunna. Då de äro frånvarande och icke kunna rättas igenom vårt utlåtande, böra de så långt ske kan, utan att träda sanningen för när, skonsamt bedömas. Vi kunna och böra dock, som du även gör, uttryckligen, när vi därom tillfrågas, tillstå, att den eller den handlingen med stöd av Guds heliga Ord av oss anses för synd, utan avseende på personen, som begår densamma" (s 90). I anslutning till en fråga om Matt. 23:2-3 (om fariséerna och de skriftlärd på Moses stol) skriver Sellergren, att vi därav bör dra den lärdomen, "att, om vi äro så olyckliga och icke hava annat än en ogudaktig och opånyttfödd lärare, vi likväl icke böra skilja oss ifrån den offentliga gudstjänstens beivrande eller vägra, att av hans hand emottaga de heliga sakramenten samt att vi böra visa honom vederbörlig aktning för det heliga ämbetets skull, som han, fastän illa, bekläder. Detta skriftställe anser jag som ett starkt bevis emot all separatism" (s 75). Det här sagda hindrar dock inte friheten att lyssna, där ett rätt Guds ord predikas: "Vi böra visst icke bortvisa någon enda, som kommer till kyrkan, att höra Guds Ord; snarare måste vi tacka Gud, som icke låter sig vara utan vittnesbörd och bevärdigar oss av nåd att få föra hans ord inför en talrik menighet. Icke heller anser jag för separatism, att folk ifrån andra och flera församlingar komma vid en kyrka tillhopa för att höra Guds rena ord utan förtydning predikas. Efter min tanke äger separatismen allenast då rum, när en eller flera personer med uttryckligt förakt för predikoämbetet och den synliga Kyrkan, eftersom den är uppfylld med så många onda medlemmar, alldeles draga sig ifrån

den offentliga gudstjänsten - och om flera så sinnade enskilt samlas, utan att vara ledda av någon ordentligt kallad Lärare, samt själva predika, utlägga den Heliga Skrift och utdela Sakramenten" (s 89).

Sellergren utesluter inte, att det kan komma en dag, då det inte längre är fråga om separatism utan om vad den sanna kyrkan är. Han skriver: "Skulle det, vilket Gud nådeligen avvände!, komma därhän, att man sönderriver salighetens grund (Psalt. 11:3) eller stympar och förvänder dess ordning, eller undangömmar och orätt behandlar och lärar om dess medel, då är ett sådant samfund, där så tillgår, icke längre den kristliga kyrkan, och då är det icke separatism att söndra sig därifrån, emedan en sådan församling har redan separerat sig själv från den allmänliga kristliga kyrkan. I ett sådant fall är det oundgängligen nödvändigt att förbinda sig med de få rättsinniga och trogna och i deras gemenskap lida allt, om det ock vore martyrdöden, för att få livets krona" (s 289 f).

Allra sist i denna del, om den mänskliga gemenskapen, må vi stanna inför ett uttalande om döden, som ju så ofta bryter vår gemenskap med våra medmänniskor. Sellergrens ord är skrivna till ett par makar, som hade förlorat en älskad dotter: "Jag hoppas att, ehuru ögonen fälla saknadens tårar, skall dock hjärta och mun utgjuta lov och tacksägelse över den salighet, det älskade barnet nu njuter. Det var sina föräldrar mycket kärt, men den himmelske Fadern hade henne ännu kärare. Därför hastade Han med henne ur detta förgängliga levernet. För oss återstår nu endast, att vi så ställa våra saker, att vi en gång, när stunden kommer, må med glädje fara hädan i frid och få samlas till våra i himmelen upptagna barn, vänner och anhöriga, för att aldrig mera behöva skiljas ifrån dem.../för att/ då i änglarnas sällskap få skynda till Frälsarens tron och där få sjunka i min hjärtligt älskade makas och mina kära små barns armar samt blanda mina lovsånger med deras himmelska röster till den treenige Gudens ära i all evighet!" (s 383).

V. FRÅGOR SOM BERÖR KULTUREN, SÄRSKILT DEN KRISTNA LITTERATUREN.

För många nutida människor kanske det förefaller främmande att tala om kultur i samband med Sellergren, om de skulle råka ha någon kännedom om honom i övrigt. Men det händer inte så sällan, att Sellergren uttalar sig i sådana frågor som rör kulturens yttringar. När det gäller litteraturen, sker det ganska ofta, och den andliga litteraturen är ett av de mest framträdande ämnena i hans själavårdsbrev.

Ett par gånger gör Sellergren uttalanden i anslutning till Predikarens 2. och 11. kap. Det första uttalandet kan ses som bevis på en viss öppenhet i fråga om kultur i allmänhet. Han skriver: "Att njuta en god måltid, att dricka ett glas vin, att umgås och samtala med gudfruktiga människor

och att glädjas under tacksamhet emot Gud för hans gåvor, håller jag visst ej för syndigt. Gudfruktiga makar kunna glädja sig av ett lyckligt äktenskap - föräldrar av dygdiga barn, barn av dygdiga föräldrar, fromma vänner av vänskapens ljuvlighet, var och en av sina lovliga företags lyckliga framgång o.s.v. Men inga andra än Guds sanna barn kunna njuta detta livets goda med tacksägelse; de världsligt sinnade människorna göra på ett eller annat sätt av gåvan en avgud" (s 66). Men denna syn kompletteras av hans tankar över Pred. 11. Han säger: Dessa ord "tillåta ungdomen nöjen; men med ett förbehåll att han därunder tänker på Gud och yttersta domen. Jag vet ej vilken yngling, som skulle vilja träffas med ett tvetydigt infall på tungan, med kort eller tärning i handen, med tvetydiga känslor i hjärtat, i en svindlande vals, en brokig kadrill, eller en lättsinnig angläs, då Herrens sista dag inbröt över hans huvud. Vet att Gud för allt detta skall hava dig fram för domen! Tänk på din Skapare i din ungdom. Dessa stora viktiga erinringar stå icke tillsammans med lättsinnigheten: De innefatta ett högt gudomligt allvar? Farom icke vilse: Gud låter ej gäcka sig. - Dans håller jag utan undantag för syndig, emedan Paulus, rörd av den Helige Ande, räknar den för avgudadyrkan, 1 Kor. 10:7; det är bekant att dans utgjorde en del av hedningarnas gudstjänst. Det är nog besynnerligt att en kristen kan söka nöje uti en handling, med vilken hedningarna dyrka sina avgudar" (s 44 f).

Det är bekant, att Sallergren skulle kunnat gå mycket långt, om han hade velat ägna sina gåvor åt poesi och litteratur i allmänhet. Men hans personliga erfarenheter på detta område under olycksåren kom honom att i det avseendet bränna sina skepp. Med anledning av en bok, som han hade fått till påseende, skriver han: "Jag medgiver gärna, att tid och även smak för vår tids skaldekonst felas mig... Även fruktar jag att överlämna mig åt författarens lågande inbillningskraft och hänryckande känsla, på det jag icke må väcka en fiende, som slumrar, den gamla kärleken för skaldekonstens fåfängligheter. Utan tvivel är auktor mycket tillgiven vår nya filosofi, som gör själva tron och föreningen med Gud till ett inbillningskraftens verk, eller som är detsamma, till ett inbillningsfoster... Vare härmed hur som helst, så har dock på många ställen i dessa skaldestycken biblisk riktighet fått vika för snillet och känslans svärmaktiga lekar, ehuru han sökt att giva sina kväden en andlig riktning. Allt svärmeri smittar, i poesin som i religionen" (s 284 f). Om musiken finner vi något senare följande uttalande: "Musik är icke i sig själv syndig, men bliver det genom missbruket. Andlig musik älskar jag av allt hjärta. Profan, världslig, men av allvarsam, öm, djup och rörande art, hör jag även med nöje och deltagande. Är hjärtat himmelskt sinnat, så tjänar denna att stämma själen till allvarliga betraktelser. Är den världsliga musiken flyktig, gör han själen lättsinnig. Dansmusik är fjollig" (s 438).

Det finns några uttalanden av Selligren i fråga om psalmdiktning och arbetena på en ny psalmbok (1819 års). 1815 ingav han till Psalmskommittén ett ganska långt betänkande över det då föreliggande förslaget. Han uttalar i sin skrivelse den önskan, att Gud "ville för sin äras och sin församlings salighets skull leda Kommittérades snillen och hjärtan, att icke för en felaktig meter eller ett mindre välljudande rimslut, uppoffra och utesluta en hög, ren, gudomlig sanning, eller... låta ibland andeliga sånger inflyta inbillningskraftens oandliga, icke skriftenliga utsvävningar" (s 8). När det gäller psalmernas förankring i Guds Ord gör han följande märkliga jämförelse: "Vad skulle man väl tycka om en fogde, som vågade på följande sätt besvara sin herres brev? 'Jag har mottagit min Herres skrivelse: den är tydlig och bestämd, men som de ord och talesätt, /som/ där förekomma, icke ljuda så väl i mina öron och man här på godset numera hunnit bilda sig ett ganska välljudande språk, vill jag förändra min Herres brev, så att det skall göra en rätt vacker samklang för allt folk av god smak, då jag sedan tänker uppläsa det till deras efterlevnad. Därigenom kommer väl en stor del av vad min Herre befäller att bliva ogjort eller annorlunda utträttat, men detta kan väl icke vara så huvudsakligt, när skrivelsen endast i vårt tycke vinner behag och skönhet!'" (s 19 f).

Om det stora ansvaret, också inför kommande generationer, skriver Selligren följande, och hans ord har då avseende inte bara på själva psalmboken utan också på Evangelieboken med böner o.d.: "Mitt samvete har ej tillåtit mig att tåga, ehuru min röst är låg, och min plats i samhället icke betydande. Gud giv /kommittén/ nåd att uppfylla varje kristens hopp och väntan i /edert/ viktiga värv. På detta arbete skall det visst till en stor del komma att bero, om våra efterkommande skola lysas av Guds Ords klara ljus eller förvillas av det kortsynta förnuftets flyktiga irrbloss; vid denna tanke vilja tårarna framtränga ur mina ögon. Jag kan ej utan fruktan föreställa mig ansvarigheten av detta ömtåliga göromål, ett göromål, som skall antingen förbittra eller förljuva själva dödsstunden för dem, som däruti deltaga. Följderna av detta företag skola fortlöpa tidevarv efter tidevarv till lycksalighet eller olycksalighet för de senaste efterkommande. I själva graven och i evigheten skola Auktorerna till detta viktiga verk fortfara att gagna eller ock obotligt förvilla Guds kyrka på jorden" (s 26).

Selligrens huvudintresse i fråga om den andliga litteraturen gäller Bibeln. Allt vad han skriver i alla avhandlade ämnen grundas på Bibelns ord och prövas i Ordets ljus. Han skriver en gång om Bibeln så: "Denna rekommenderar jag gärna och helst - därvid jag först anmodar och uppmanar

/att man/ begynner att med andakt läsa Evangelierna och Apostlagärningarna, samt sedermera Davids psalmer, Apostlarnas brev m.m. Om de trogna rätt allvarligt bedja, att den käre Frälsaren ej ville bortstöta Ljustaken från dess plats, så hoppas jag, att han ännu har tålmod med oss och låter oss behålla sitt heliga Ord rent och oförfalskat" (s 85).

Som redan nämnts kommer Selligren i sina brev att i stor utsträckning uppehålla sig vid den andliga litteraturen, d.v.s. postillor, predikningar och andaktsböcker. I ett av breven meddelar han ganska mycket av sina principer för rådgivningen. Han anser nämligen att det gäller att på detta område arbeta positivt, d.v.s. framför allt verka för det goda i stället för att med negativ kritik fresta människor att försvara det som är sämre. Han skriver sålunda: "När vi önska att föra sådana personer, som hava fattat kärlek för mer eller mindre felaktiga skrifter, men icke desto mindre, efter sin insikt, hava uppriktigt allvar med sina själars frälsning, ifrån det uppblandade, in i det rena Gudomliga Ordet, så tänker jag, att ändamålet säkrast vinnes, om vi skaffa goda böcker i deras händer, och i våra offentliga och enskilda föreställningar, genom Guds nåd, på det kraftigaste framställa och utveckla de sanningar, som i Guds ord tydligt och klart motsäga bristerna i deras älsklingsböcker, dock utan att göra någon synnerlig och skarp antydning på de felaktiga böckerna. Sker detta senare, fruktar jag, att vi stänga vägen för oss till de förvillades, av fördomar intagna hjärtan, då vi, i förra händelsen, kunna hoppas att Guds Ande, som alltid verkar med sanningens Ord, småningom förjagar de förutfattade falska meningarna och uppfyller själen med en rådande lust till det rena Ordet" (s 444).

Den saklighet Selligren förordar tar sig också det uttrycket, att han vänder sig mot sådana, som kritiserar det de inte alls känner till: "Det är ganska ledsamt, att de som söka Guds rike skola skapa sig själva och andra så många hinder genom sina fördomar emot böcker, dem de icke känna. Detta synes mig vara en anledning att träget uppmuntra dem flitigare läsa och betrakta Bibeln än andra andakts- och väckelseböcker. Detta skulle genom Guds nåd sätta dem i stånd att bättre pröva allt och behålla det gott är, samt lättare befordra deras tillväxt i kristendomen och småningom sönderslita det partiska hängandet vid vissa älskade Lärares blotta namn" (s 281).

När vi nu går in på Selligrens råd i frågor om andlig litteratur, är det lämpligt att börja med frågan om barn och böcker. Han skriver: "Barnen böra helst vänligen lockas, att läsa och höra på Guds ord, när det förklaras, och man bör för dem icke hålla på allt för länge var gång, ty de kunna därigenom lätteligen fatta olust och ännu större avsmak för Or-

det. Kunde Frun komma över Hübners Bibliska Historia, eller J.J. Rambachs uppbyggliga Barnabok, eller Feddersons exempelbok för barn, att läsa med dem, så vore det gott. Barn äro mindre skickliga för långa sammanhängande betraktelser, men älska mera berättelser. - De böcker Frun har äro goda, men det är i allmänhet mindre gagneligt att läsa många böcker för sin uppbyggelse. Därav kan lätteligen uppkomma en andlig nyfikenhet, som hindrar framgången i nåden. En och annan god bok jämte Bibeln är tillräckligt. Jag har sett en erfaren man skriva, att det är bättre läsa en god bok många gånger, än många goda böcker" (s 413 f).

När det gäller innehåll och kvalité,  r Sellergrens r d bestämda: Det är "synnerligen nödvändigt, att man nyttjar sådana lärares skrifter, som icke l sligt utan allvarligt driva läran om människans naturliga fördärv, om en syndares grundliga uppväckelse ur syndas mnen, om den Gudi behagliga synda ngern eller sorgen efter Guds sinne, om det allvarliga hatet till all synd, om den sanna levande tron m.m." (s 126). Om förhållandet mellan gammalt och nytt på detta område kan Sellergren tala av egen erfarenhet: "Låt oss rådfråga de samvetsgranna dogmatikerna av gamla skolan! Låt oss jämföra dem under vakande bön och betraktelse med den heliga Bibeln. De uthärda säkert provet. Jag har också varit de nyas förfäktare och lärjunge, men till biktfa er väljer jag varken Rosenm ller, Doederlein, Morus m.fl. Qwenstedt, Hollazius, Benzelius, W ldike m.fl. visa säkrare vägen. När mitt hjärta tränar efter andakt, så äger jag såsom vägvisare till det ord som allena visst  r och lära kan, Rambach, Francke, Spener, Nohrborg, Sriver, Arndt m.fl." (s 216).

Om vi så går in på enskilda f rf ttare, kan vi lämpligen börja med Johann Arndt. Livet ut var nog Arndts Sanna Kristendom Sellergrens köras-te följeslagare. Vi kan erinra om denna boks betydelse för Sellergrens omvändelse. Om Arndt skriver Sellergren: "Huru gärna instämmer jag icke till alla delar uti ditt omdöme om den anderike Arndts skrifter! Han missleder visst ingen, som uppriktigt vill söka Guds rike" (s 73). Om Anders Nohrborg säger Sellergren bl.a. följande: "Nohrborgs postilla  r en bok som jag högt värderar. Jag har själv varit vittne till Guds Andes verkan-de n d i syndares själar genom denna k ra bok. De sanningar, som den innehåller, hava även rört icke endast förståndet, utan ock hjärtat. Det g r mig ont, att jag icke har tillfälle läsa den så mycket jag borde" (s 157).

Det är ett namn som saknas från raden av våra stora uppbyggelsef rf ttare, nämligen Anders Elfwings. Med hänsyn till det redan nämnda förhållandet, att Sellergren blev elfwingianernas l rof der och att Elfwings postilla l sts ända in i vår egen tid i Småland och Blekinge,  r det verkligen märkvärdigt att Elfwings namn inte förekommer en enda gång i breven.

Så mycket oftare förekommer då namnet på Elfwings lärofader, Peter Murbeck. Sellergren sätter honom högt, delvis i motsats till Schartaus uppfattning. Sellergren skriver: "Den stora nytta Gud behagat åstadkomma genom Murbecks skrifter, ligger för mig i öppen dag, ehuru de av många bliwa orätt förstådda och lämpade" (s 157).

Ett namn som Sellergren nämner med stor aktning är Fresenius. Det gäller om båda bröderna med detta namn, Johan Philip och Johan Friedrich. "De voro säkert båda högt benådade Jesu tjänare", skriver Sellergren (s 441). Av den äldre brodern Johan Philip nämner han särskilt Nattvardsboken, som han anser kan brukas som daglig andaktsbok vid sidan av Bibeln. Av den yngre broderns, Johan Friedrich, verk nämner han särskilt boken om Rättfärdiggörelsen. Han skriver: "Jag har fullbordat läsningen av Fresenius om Rättfärdiggörelsen. Jag får därför nu återsända detta förträffliga verk under hjärtlig tacksägelse för lånet. Ack, att mitt arma och syndiga hjärta ju mer och mer måtte komma i erfarenhet av de härliga sanningar, som innefattas i denna bok! Jag håller före, att hon bör ofta under bön till Gud läsas och behjärtas. Gud give dig nåd och tid att läsa den, så är jag försäkrad, att du däruti skall finna ej mindre ljus och undervisning än tillfredsställelse och salighet!" (s 118 f).

Om vi så övergår till mindre allmänt kända uppbyggelseförfattare, finns det en del intressanta uttalanden också om sådana. Om Lars Linderot (förf. till ps. "Ingen hinner fram...") skriver Sellergren: "L. Linderot har jag icke personligen känt, men av hans skrifter tror jag mig med visshet kunna sluta, att han var en rättsinnig Herrans tjänare. Jag har väl icke läst alla hans predikningar, men dock så mycket, att jag funnit honom skarpt väckande, vilket väl aldrig kan skada... Många av hans sånger äro därjämte uppfyllda av det härligaste Evangelium" (s 481).

Om Jacob Otto Hoof i Svenljunga har meningarna många gånger varit delade. Sellergrens uttalande om Hoof är vidsynt och ömsint: "Ångående striden om Pastor Hoofs predikningar, så väl som andra andliga böcker, göra uppväckta själar bäst, om de icke blanda sig däruti, eller stöta sig därpå. De hindra därigenom Guds Andes nådeverk i sina hjärtan. Jag har icke läst mycket av Hoofs skrifter, emedan jag ej haft tid därtill, men funnit, att i dem äro flera felaktigheter. Dessa tror jag dock hava tillkommit mera igenom skrivarens, än Hoofs egen skull, emedan jag i kärleken anser pastor H. för en rättsinnig Herrans tjänare. Det bliver dock alldeles nödvändigt, att den, som vill läsa dem, brukar stor varsamhet och hjärtligen beder Gud om visdom och ljus av den helige Ande, att kunna pröva all ting efter det heliga Ordet. Detta måste **ock** **likaså** nödvändigt ske vid läsningen av alla mänskliga böcker, emedan ingen enda bok är fullkomligt fri

från alla fel, utom endast den heliga Bibeln" (s 454 f).

John Bunyan sättes av Sellergren ganska högt. Han skriver: "Kristens och Kristinnans resa är en upplyftande bok men fordrar förvisso både någon beläsenhet i Guds Ord och andlig erfarenhet jämte moget begrundande för att rätt begripas. Det är väl möjligt, att hon av någon lättsinnig skulle kunna läsas av nyfikenhet. Men detta är icke den i sig själv goda bokens skull. - Bunyans 'Guds nåd, sträckande sig ock till de största syndare' är en högst märkvärdig skrift, lämplig i synnerhet för själar, som stå i ovanliga och höga andliga anfäktningar. I ett sådant fall har även jag för min del rönt nytta av hennes läsning. Författaren har varit en högt upplyst och erfaren man, som själv rönt ganska sällsynta frestelser och det i hög grad" (s 82).

Trots den stora måttfullhet vi flera gånger tillskrivit Sellergren, finns det s.k. andliga böcker, i fråga om vilka även han nödgas höja rösten och tala kraftiga ord. Till en kvinna, som hade frågat om några böcker, skriver han: "Ödmans strödda Försök över Nya Testamentet äro icke tjänliga att läsa för andlig uppbyggelse. Boken: Andaktsstunder till befordran av sann Christendom är därtill alldeles oduglig och i stället skadlig för kristendomen" (s 534). I ett tidigare brev svarar han på en annan fråga om böcker: "Boken Anda och Sanning, som nu åtföljer, är alldeles förkastlig. Den är uppfylld av Svedenborgiska villfarelser, klädda i en mera förförisk dräkt än äldre skrifter av detta slag. Man betjänar sig därutinnan rikligen av bibliska och sant kristliga talesätt, men förbinder icke därmed sanna bibliska begrepp. Flera bevis behövas väl icke att utmärka bokens skadlighet. Jag har anmärkt många ställen, som äro utmärkta av grova lärofel, men hinner ej nu anteckna dem" (s 493). Ibland kan kritiken utföras som ett påvisande av skedda förbättringar. I samma brev som det senast anförda kommenterar Sellergren docenten, sedermera biskopen Johan Henrik Thomanders "Jubelpredikan". Han skriver: "T:s Jubelpredikan synes mig långt bättre än hans förra tryckta predikningar. Gud gör honom ju mer och mer skicklig till Ämbetets verk och rätt enfaldig i tron. Så blir också hans föredragningsätt mera enkelt och fattligt även för åhörare av ringare bildningsgrad" (s 494).

Vi har tidigare nämnt Sellergrens förkastelsedomar över människors uppenbarelser som trosgrund. Detsamma gäller den motsvarande litteraturen. Han skriver: "Kasta bort Jonas Håkanssons drömbok eller så kallade Uppenbarelse. Professor Schuberts Rosengården med flera av hans skrifter böra icke heller läsas, emedan de leda till svärmeri och en lättsinnig så kallad kristendom. Akta sig för alla böcker, som innehålla omedelbara uppenbarelser och tjäna att uppjaga inbillningskraften och väcka sinnliga rö-

relser" (s 643).

Till Sions Sånger återkommer Selligren flera gånger på grund av de felaktiga herrnhutiska lärorna däri. I ett odaterat brev skriver han: "Långt innan jag fick läsa något av Pr. Schartaus skrifter, gav Herren Gud mig nåd att inse att denna bok /Sions Sånger/ var behäftad med många brister, helst/som/de gamle kristne här på orten höllo den för skadlig att nyttja, vilket gav mig anledning att nogare granska densamma. Med allt detta trodde jag dock icke, att dessa felaktigheter voro av så stor betydelse, förrän jag därom underrättades genom Schartaus Bref, och begynte ännu ytterligare och med större uppmärksamhet pröva dessa Sånger. Jag skulle önska, att tiden tillät mig att ingå i en någorlunda omständlig granskning, men finner icke nu tillräcklig lägenhet därtill och måste därför åtnöjas att endast i allmänhet anföra några skäl, varför dessa Sånger och andra med brödrakyrkans lärobegrepp enliga skrifter med stor varsamhet böra nyttjas, allrahelst, så framt man ej äger den högst nödvändiga prövningsförmågan, utbytas mot säkrare och fullt renläriga andaktsböcker, på vilka, jämte den Heliga Skrift, lovat vare Herrens namn, icke heller är någon brist" (s 689). I samma brev nämner han fyra särskilt framträdande lärofel i Sions Sånger. I ett brev från 1830 nämner han följande: "Ett ibland de många felen i Sions Sånger är detta, att de synas lägga största vikten på Kristi kroppsliga lidande. Men största skadan göra de därigenom, att de uppelda inbillningskraften och uppglödga känslorna till sinnliga rörelser över andliga ting, varigenom väckta själar sedermera förledas att anse ett sådant inbillnings- och känslospel för detsamma som en levande tro, eller åtminstone för ett säkert kännetecken på tro, fastän ingen seger över synden, intet köttsligt korsfästade, och intet andeligt liv eller livstecken följer därpå. Ja, de lära ock tvärtemot den Heliga Skrift och alla trognas erfarenhet, att man icke kan vara i nåd hos Gud, så framt man icke beständigt åtnjuter hans kännbara nåd, i stället /för/ att de borde visa själarna endast till Ordet och lära dem vila därvid, så väl då nåden döljes och fördärvet frestar, som då vi vandra i Guds anletes ljus. Härav uppkomma hos salighetssökande människor mycken villrådighet och oreda. Schartau har fördenskull haft goda skäl att varna för denna bok" (s 437).

De tidigare nämnda uppgörelserna med Schartau gäller alla dennes omdömen om olika andliga böcker. 1828 skriver Selligren (det är tre år efter Schartaus död): "Jag är ense med Schartau om Bibelns, Luthers och Arndts värde. Mot Scriver har han ej något annat /att invända/, än att hans arbeten äro uppblandade med många världsliga berättelser. - För min del råder jag kallade själar att läsa Bibeln, Luther, Arndt, Fresenii Communionbok och hans övriga skrifter, Murbecks böcker, som Guds Ande själv hos

många själar givit ett härligt betyg, vartill jag själv för min ringa del är ett vittne; vidare Nohrborg m.fl. Det förstås, att jag icke råder dem att läsa alla dessa, utan en och annan ibland dem. Jag är ock säker, att Rambach kan läsas med välsignelse jämte flera av de goda pietisterna, fastän Schartau icke gillar dem, utan till en del förklarar sig emot, särdeles deras enskilda sammankomster... En fattig människa, som kan äga en Bibel jämte sin gamla psalmbok, har visst nog, om hon brukar den rätt. Äger hon därjämte Fresenii Communionbok, så har hon en redlig undervisning om salighetens väg. Vad man ock må säga, så avråder jag aldrig från bruket av Mose och Lamsens Wisor om wederkvickande själaro... När vi avråda ifrån några böcker, som vi icke finna lämpliga, så låtom oss endast göra det så, att vi ej därigenom uppväcka partier" (s 378 f). 1831 skriver Selligren: "Ehuru prosten Schartau i sina brev icke synes godkänna varken Meades bok, Så när en kristen, eller Thomas à Kempis, kan jag dock ej finna annat, än att de äro uppbyggliga. Jag äger dem bägge. Den förstnämnda är i synnerhet mycket lämplig, när man vill pröva sig själv för att finna, hurdan kristen man i själva verket är. Den senare lärer förnämligast om de kristnas dagliga helgelse och handlar därför icke så mycket om omvändelsen och tron, fastän den icke uraktlåter att lägga den till grund för ett kristet sinne och vandel" (s 509). Samma år (1831) beklagar Selligren att utgivarna av Schartaus brev, "utan närmare granskning, låtit hans utlåtande om vissa goda och med den Helige Andes verkningar beledsagade Asketiska böcker och skrifter komma till allmänhetens kännedom". Selligren skriver härom: "Säkert skola därigenom många skadliga schismer och söndringar uppkomma inom den lilla hopen, som icke bör avskiljas, utan sammanhållas och utgöra ett hjärta och en själ. För min ringa del kan jag ingalunda godkänna Prosten Schartaus omdöme i denna sak, huru högt jag annars vördar denne beprövade Herrans tjänares djupa andliga lärdom och vidsträckta erfarenhet. Han har dessutom icke med ett enda ord givit till känna, varuti bristerna bestå och ej heller anfört något enda skäl, varför de klandrade böckerna äro olämpliga att jämte den Heliga Bibeln bibehålla det andliga livet hos sina läsare. J.Fr. Freseenii avhandling om Rättfärdiggörelsen är ett litet kort system i praktiska teologin, utarbetat under hans äldre broders, den grundligt lärde och gudfruktige teologen Joh. Philips tillsyn och råd. Jag har, efter min ganska ringa insikt, ansett denna bok mycket nyttig och upplysande. Murbecks skrifter hava blivit åtföljda av mycken välsignelse, vartill jag, under min korta tid och min inskränkta krets, själv varit vittne. Jag vågar därför icke, genom något mitt utlåtande, underkänna eller fördunkla den Helige Andes nåd, som uti och genom dem visat sig kraftig till själars omvändelse och salighet" (s 508 f).

VI. DRAG SOM KASTAR LJUS ÖVER FÖRFATTARENS EGEN PERSON.

Det är gripande att ta del av Sellergrens egen kommentar till det faktum, att det har funnits en präst i Växjö stift med nästan exakt samma förnamn och efternamn som han själv. Det gäller komministern i Nöttja av Annerstads pastorat Petrus Sellegren, såsom falskmyntare hängd på Järntorget i Stockholm den 27 maj 1749. Om sin gemenskap med en sådan präst och förbrytare skrev Sellergren 1830: "Jag tackar dig för berättelsen om anledningen, varför mitt namn kommit att införas i prof. Hengstenbergs Ev. Kirchl. Zeitung. Prästen P. Sellegren blev såsom falskmyntare hängd i Stockholm 12 år innan jag föddes /felaktig uppgift, skall vara 19 år/. - Han hade annars samma namn som min far /Sellergren hade tydligen själv tillagt ett "r"/ men var dock icke med honom besläktad, emedan min far var bondson från hemmanet Sällhult i Stenbrohults socken. Numera vill jag likväl icke blygas att räkna himmelskt släktskap med brottslingen Sellegren, emedan han säkert var en ibland dem, som, därför att Jesus vart räknad bland missgärningsmän, nu är räknad ibland Guds barn och hans arvedel ibland de heliga. Det rörande brev, som han utfärdade från arresten i Stockholm till sina förra åhörare i Annerstad, Torpa och Nöttja församlingar av Växjö stift, där han förut någon tid varit komminister, sätter det utom allt tvivel. Brevet är tryckt och vittnar om ett hjärta, som har en levande kännedom både om synden i all dess vederstygglighet och av nåden i Kristus, i dess överflödande fullhet och rikedom" (s 402).

Sellergrens äktenskapliga förhållanden är delvis djupt tragiska, delvis djupt gripande. Efter sin ungdoms och tidiga mannaålders stormiga och syndiga leverne ingick han som 55-åring äktenskap med en 36-årig torparedotter i församlingen. Om deras 5-åriga äktenskap meddelar herdaminnet, att "hon dog i barnsäng utan att ha blivit förlöst". Sellergren antyder några gånger något om sin innerliga andliga gemenskap med hustrun och sin djupa sorg efter hennes bortgång. Inte minst kommer detta fram i ett brev sex år senare till en sörjande människa: "När vi se på lidandet med förnuftets ögon, finna vi endast tröstlöshet, kval och mörker, men trons himmelska ljus befolkar öknen med Guds och Hans heliga änglars sällskap, upplyser det ensliga sjukrummet och sprider överjordisk glans över och inuti själva den mörka graven. Jesus, som älskar med högre än en moderlig kärlek (Jes. 49:15), är just kommen att uppenbaras /för/ dem, som sitta i mörker och dödens skugga (Luk. 1:79). Han övergiver aldrig, Han förgäter aldrig sina kära barn, men allrahelst är Han hos dem, som lida bedrövelse. Ju större nöden är, ju närmare är Han med sin hjälp och hugsvalelse... Icke att han älskar deras tårar och jämmer, men han älskar korsets bittra träd för dess ljuvliga frukters skull... O, huru väl gör han inte, då Han

så faderligen sörjer för vårt sanna bästa. I avseende härpå vill jag bifoga vad jag till min egen lättnad upptecknade två dagar efter min älskade hustrus hädanfärd:

Nu är så mörkt i huset,
Du, Jesu, bor i ljuset,
sänd mig en ljuvlig nådeblick,
att, nöjd med Himlafaderns skick,
jag ej må undandraga
min skuldra för hans aga.

Dig tack och pris och ära
vill jag nu här hembära,
för varje sällhetsstund jag fått
av Dig åtnjuta på min lott,
fast bitter sorg och smärta
nu fräta detta hjärta!

Jag vill ock gärna lova
Dig, Gud, för sorgens gåva:
Du menar säkert lika väl,
när Du med oro qwäl vår själ,
som då Du vänligt skådar
på oss och glädje bådard.

O, här i syndens näste
så lätt vi hjärtat fäste
vid andra ting och glömma Dig
på glädjens blomsterströdda stig,
låt därför oron stinga
och oss till sansning bringa.

När blott det egna livet
blir helt till spillo givet
och jag allena lever Dig
och Du, o Jesu, uti mig;
få får jag bättre lära
Din nåd i korset ära." (s 610 f)

Sellergren talar inte mycket om sig själv. Ibland antyder han dock sin "ringa insikt". Ibland talar han mera allmänt om sin egen oduglighet. I ett brev av 1819 nämner han något om sin egen omvändelse: "Ifrån den tiden /då han hade uppenbarelser av andar/ begyntes Faderns dragande på mitt usla, ovärdiga hjärta, med större kraft än förut. Jag började frukta för mina gärningars lön. Jag företog mig att rätt allvarligt leta i det heliga Ordet (som jag väl förut hade bokstavligen känt, men i hjärtat föraktat och aldrig velat lyda) efter vägen till min fattiga själs frälsning. Det ljusnade mer och mer. Det ena språket efter det andra upplarnade genom Guds Helige Andes nåd i min själ. Nu står han där så fast, denna heliga övertygelsen i mitt annars så eländiga hjärta. Hela den Heliga Skrift är Guds ord; varje språk däruti är en evig, oomkullkastelig sanning" (s 154 f). Om en djup insikt i sin egen oduglighet och ovärdighet vittnar ett brev från samma år: "En sådan nåd har Herren behagat tillskynda mig i mitt ämbete kort före min sista resa till V., dock med den åtskillnad, att mannen, som under och efter skriftermålet kom i uppväckelse, är en gammal man och synes ännu av Frälsaren vara ämnad en längre nådetid.

Han var vid mitt besök helt bekymmerslös om sin själ, men har sedermera, kraftigt fattad av nåden, fortfarit att allvarligt söka Jesus. För min del måste jag härvid djupt blygas och skämmas inför min Frälsare, emedan jag reste till denne mannen med mycken brottslig motvilja och fann detta sockenbud synnerligen mödosamt och besvärligt. När nu Herrens härliga nåd likafullt täcktes kröna denna ämbetsresa med välsignelse, så måste jag ju helt uppenbart se min stora oduglighet och att allt är Herrens verk, samt hata mitt otåliga hjärta och med blygsel bekänna, att jag är en onyttig och förkastansvärd tjänare...Ändå fortfar han att fördraga mig ibland sina tjänare på jorden. Huru skall jag nånsin kunna rätt prisa hans stora långmodighet?" (s 200). Något tidigare (1817) har Selligren beskrivit sin egen situation så: "Du tror mig vara långt bättre kristen än jag i själva verket är. Jag borde vara det, ty Herren har kraftigt med sin nåd arbetat på mig, men min trohet är alltför ringa. Den käre Helige Ande har därför icke kunnat hinna så långt med mig, som han gärna önskat. - Detta grämer mig var gång någon anser mig för mera än jag är. En i grund fördärvad och förlorad syndare och en vid Jesu fötter liggande arm tiggare, se där mitt hela värde och min ära! - Den käre Frälsaren har sett huru utsägligt svag jag är och därför själv banat vägen för mig och låtit mången sak vinna en ganska lätt framgång, för att icke nedslå mig, samt låtit mig råka många erfarna kristna för att uppmuntra mig. Och han har handlat som den allra nådigaste och huldaste Fader emot den vanartigaste och mest förlorade bland alla hans barn" (s 105).

Djupt avslöjande om Selligren själv, hans syn på sitt ämbete och församlingen och kyrkans läge är det han berättar om vad som ibland hände vid sjukkommunionerna. Han skriver 1816: Det är "en över all beskrivning samvetsöm sak. Vår kyrkolag bjuder att /nattvarden/ skall meddelas åt dem, som icke äro kända för uppenbar ogudaktighet, då de giva tecken till en allvarlig åstundan därefter. Men den förutsätter utan tvivel, att den sjukes kristendoms-kunskap bör förut vara känd. Jag håller för betänkligt att förneka detta sakrament åt en sådan, då han ger några utmärkta tecken till en rörelse, vid den föreställning man gör om syndens förskräcklighet och Jesu försonings nåd. Dock bör man väl söka efter yttersta möjlighet förut giva en enfaldig och tydlig underrättelse om nådens ordning, samt uttryckligen giva tillkänna, att sakramentet anammas till förtappelse av dem, som icke uppriktigt känna och ångra sitt stora syndafördärv och hjärtligen längta efter frälsning genom Jesu förtjänst allena. Jag tillstår dock, att jag för min egen del ofta befinner mig i stor villrådighet i dylika fall. - Jag har ock någon gång rest hem, utan att meddela det heliga sakramentet, där min ovisshet varit alltför stor, och blott givit undervisning och förmaningar" (s 98 f).

I det vi har sagt om Selligren har det framför allt gällt hans förhållande till Guds Ord. I ett brev redan 1815, året efter omvändelsen, klargör Selligren tydligt sin ställning i denna fråga: "Dessa äro mina tankar, dem jag aldrig tänker ändra; det skulle vara det gruvligaste fall att förneka den med full visshet, så stor den kan i dödligheten bliva, erkända sanningen. Mitt sätt att tro, predika och vara, bestämmes ej mer av conveniencer eller relationer. Jag önskar och söker att allt måtte bestämmas av Guds heliga Ord.... Jag skulle, när Gud behagar, träda med glädje ned i graven, om jag ej behövde förebrå mig att jag så sent begynt leva. Ty den lever ej, som lever med världen, utan den som i tid begynner leva i Kristus, fastän han nödgas leva i världen" (s 52 f). Ett par år senare, 1817, skriver han dels principiellt om prästens bibelstudium, dels om sig själv och sitt förhållande till Ordet: "Vår ensliga kammare är en lugn tillflykt för vår själ, då vi, trötta av våra sysslor, vilja vederkvicka oss med det heliga Ordet, tala med Gud om våra hjärteangelägenheter och söka förkovring uti studier och vetenskaper. Vare Bibelstudium på Guds eget och på Frälsarens tungomål det käraste av dina lärda yrken! Jag har gråtit och jag blyges, att jag försummat detta i ungdomen. Jag är också i detta fall en okunnig och onyttig tjänare i Jesu församling, som just nu i våra tider behöver sådana Lärare, som med grundlig språkkänedom kunde stiga fram och driva de nymodiga bibelöversättarna och kommentatorerna tillbaka och med hälsosam lärdom övervinna dem" (s 141 f).

Låt oss så, allra sist, visa på det som genom så många exempel redan har framkommit men ytterligare behöver understrykas. Selligrens särskilda signum och nådegåva, när det gäller att vara präst och själasörjare och att i en svår tid visa bibel- och bekännelsetrohet, är kärleken och vidsyntheten mitt i strängheten och nitälskan. I ett brev av 1823 finner vi detta vittnesbörd därom: "Frukta icke att öppet meddela mig dina tankar och åsikter, också då du vet, att de icke överensstämmer med mina. Det får inte vara min mening, att någon skall tro mina ord, förrän han själv är fullt övertygad om deras välgrundade överensstämmelse med den Heliga Skrift. Även då jag har rätt, kan denna övertygelse icke erhållas blott genom de skäl jag genom Guds nåd anför, utan igenom den Helige Andes verkan med och igenom de av mig anförda sanningarna. Att medgiva en sats i vår kristliga lära, endast därför, att den eller den gudfruktige och högt lärde, av Gud upplyste mannen hyst och sökt bestyrka den, innan man själv därom vunnit säker visshet i sitt sinne, vore således icke rätt, emedan vi uti vår salighetssak icke äro hänvisade till människomeningar" (s 324).